

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

الأصول من علم
الأصول

Al-Uṣūl min ʿIlm al-Uṣūl

**Bazele științei
uṣūl al-fiqh**

Muḥammad ibn Ṣāliḥ
al-ʿUthaymīn

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-‘Uthaymīn

Bazele științei uṣūl al-fiqh

Al-Uṣūl min ‘Ilm al-Uṣūl

الأصول من علم الأصول

Al-Uṣūl min ‘Ilm al-Uṣūl

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid

România · 2026

Titlul original: الأصول من علم الأصول
Ediție în limba română
Institutul Tawhid · <https://www.tawhid.ro>

Texte arabe coranice adăugate editorial: Tanzil Project, text Uthmani v1.1, © 2007–2026
Tanzil Project, CC BY 3.0 · <https://tanzil.net>. Traducerea românească și notele sunt
păstrate integral. Fragmentele arabe sunt indicate ca atare; în celelalte cazuri este
reprodus textul arab integral al versetului sau pasajului indicat.

Cuprins

1	Prefața autorului	1
2	Uşûl al-Fiqh	2
	Definiția sa	2
	Folosul științei Uşûl al-Fiqh	4
3	Hotărârile (*al-Aḥkām*)	5
	Categoriile hotărârilor Sharīʿah	5
	Hotărârile declarative (*al-Aḥkām al-Waḍʿiyyah*)	7
4	Cunoașterea (*al-ʿIlm*)	9
	Definiția ei	9
	Categoriile cunoașterii	10
5	Discursul (*al-Kalām*)	11
	Definiția lui	11
	Categoriile discursului	12
6	Sensul propriu și sensul figurat (*al-Ḥaqīqah wa-l-Majāz*) . . .	16
	1. Ḥaqīqah	16
	2. Majāz	17
7	Porunca (*al-Amr*)	20
	Definiția ei	20
	Formele poruncii	20
	Ce implică forma poruncii	22
	Lucrul fără de care porunca nu poate fi îndeplinită	28
8	Interdicția (*an-Nahy*)	30
	Definiția ei	30
	Ce implică forma interdicției	31
	Cine intră sub poruncă și interdicție	34
	Impedimentele responsabilității (*mawānīʿ at-taklīf*)	35
9	Generalul (*al-ʿĀmm*)	37
	Definiția lui	37
	Formele generalității	38
	Aplicarea expresiei generale	44
10	Specificul (*al-Khāṣṣ*)	45
	Particularizarea (*at-Takḥṣīs*)	45
	Particularizatorii conectați	45

Particularizatorul separat	51
11 Necondiționatul și restricționatul (*al-Muṭlaq wa-l-Muqayyad*)	58
Definiția necondiționatului	58
Definiția restricționatului	58
Aplicarea textului necondiționat	59
12 Textul neclar și textul clarificat (*al-Mujmal wa-l-Mubayyan*)	64
Definiția lui *mujmal*	64
Definiția lui *mubayyan*	65
Cum se procedează cu *mujmal*-ul	65
13 Aparentul și interpretatul (*aẓ-Zāhir wa-l-Mu'awwal*)	68
Definiția lui *zāhir*	68
Aplicarea sensului aparent	68
Definiția lui *mu'awwal*	68
14 Abrogarea (*an-Naskh*)	70
Definiția ei	70
Ceea ce nu poate fi abrogat	73
Condițiile abrogării	74
Categoriile abrogării după textul abrogat	75
Categoriile abrogării după dovada abrogantă	77
Înțelepciunile abrogării	77
15 Relatările (*al-Akhbār*)	78
Definiția relatării	78
Tipurile faptelor Profetului ﷺ	78
Aprobarea Profetului ﷺ (*taqrīr*)	80
Ce s-a întâmplat în vremea Profetului ﷺ fără ca el să știe . . .	80
Categoriile relatărilor după persoana căreia îi sunt atribuite . .	81
Categoriile relatărilor după căile de transmitere	81
Formulele de transmitere	82
16 Ijmā' - Consensul	84
Definiția sa	84
Ijmā'-ul este dovadă	84
Tipurile de ijmā'	86
Condițiile ijmā'-ului	87
17 Qiyās - Analogia juridică	89
Definiția sa	89

	Dovezi pentru caracterul probatoriu al qiyās-ului	89
	Condițiile qiyās-ului	91
	Categoriile qiyās-ului	93
	Qiyās ash-shabah - Analogia prin asemănare	94
	Qiyās al-‘aks - Analogia inversă	94
18	Ta‘āruḍ - Aparenta opoziție dintre dovezi	96
	Definiția sa	96
	Prima categorie: două dovezi generale	96
	A doua categorie: două dovezi specifice	99
	A treia categorie: o dovadă generală și una specifică	100
	A patra categorie: fiecare text este general dintr-un punct de vedere și specific din altul	101
19	Ordinea și preferința dintre dovezi	104
20	Mufti și mustafti	106
	Condițiile pentru emiterea unei fatwā	106
	Când devine obligatoriu răspunsul prin fatwā	106
	Ce îi revine mustafti-ului	107
21	Ijtihād	108
	Definiția sa	108
	Condițiile ijtihād-ului	108
	Ce îi revine mujtahidului	108
22	Taqlid - Urmarea autorității altuia	110
	Definiția sa	110
	Situațiile în care se recurge la taqlid	110
	Tipurile de taqlid	112
	Fatwā-ul celui care face taqlid	113
23	Încheierea autorului	115
24	Referințele autorului	116
25	Întrebări de recapitulare	117
	Uṣūl al-fiqh	117
	Hotărârile	117
	Cunoașterea	117
	Discursul (*kalām*)	118
	Categoriile discursului	118
	Ḥaḳīqah și majāz	118
	Porunca	119
	Interdicția	119

Cine intră sub poruncă și interdicție	119
Pedicile responsabilității religioase	120
Generalul (* ^c āmm*)	120
Specificul (*khāṣṣ*)	120
Absolutul și restricționatul	121
Ambiguul și clarificatul	121
Sensul aparent și interpretarea	121
Abrogarea	121
Relatările	122
Ijmā ^c	122
Qiyās	122
Ta ^c āruḍ	123
Ordinea dintre dovezi	123
Muftī și mustaftī	123
Ijtihād	123
Taqlīd	124

Notă asupra ediției române

Această ediție românească urmează textul arab furnizat al lucrării „*al-Uṣūl min ʿIlm al-Uṣūl*”. Au fost păstrate ordinea capitolelor, definițiile, exemplele, întrebările de recapitulare și referințele autorului. În locurile în care sursa consultată a afișat defectuos caracterele coranice, citatele au fost normalizate pe baza referințelor de sură și verset prezente în text. Termenii tehnici importanți din uṣūl al-fiqh sunt păstrați în transliterare la prima apariție, împreună cu o redare românească.

Sursă: Muḥammad ibn Ṣāliḥ ibn Muḥammad al-ʿUthaymīn (d. 1421 H), *al-Uṣūl min ʿIlm al-Uṣūl*, Dār Ibn al-Jawzī, ediția a IV-a, 1430 H / 2009.

1 Prefața autorului

Toată lauda îi aparține lui Allah. Îl laudăm, Îi cerem ajutorul, Îi cerem iertare și ne căim înaintea Lui. Căutăm refugiu la Allah de răul sufletelor noastre și de faptele noastre rele. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu-l poate rătăci, iar pe cel pe care El îl lasă să se rătăcească nimeni nu-l poate călăuzi. Mărturisesc că nu există nicio divinitate vrednică de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său. Fie ca Allah să-l binecuvânteze și să-i dea pace lui, familiei și companionilor săi, precum și celor care îi urmează cu bine până în Ziua Judecării.

Apoi:

Aceasta este o lucrare scurtă despre *uṣūl al-fiqh*, pe care am scris-o potrivit programei stabilite pentru anul al treilea de liceu în institutele de studii islamice și pe care am numit-o:

„*al-Uṣūl min ʿIlm al-Uṣūl*” - Bazele științei Uṣūl al-Fiqh.

Îl rog pe Allah să facă lucrarea noastră sinceră pentru El și folositoare robilor lui Allah. Cu adevărat, El este Apropiat și răspunde rugăciunilor.

2 Uṣūl al-Fiqh

Definiția sa

Uṣūl al-fiqh se definește din două perspective.

Prima: prin luarea în considerare a celor două cuvinte care alcătuiesc expresia, adică „*uṣūl*” și „*fiqh*”.

Uṣūl este pluralul lui *aṣl* - fundament, bază -, adică lucrul pe care se clădește altceva. De aici se spune „*fundamentul zidului*”, adică temelia lui, și „*rădăcina copacului*”, din care se ramifică crengile sale. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ

طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ﴾

„Nu ai văzut cum a dat Allah drept pildă un cuvânt bun, asemenea unui copac bun, a cărei rădăcină este trainică, iar ramurile sale sunt în cer?”

(Sura Ibrāhīm, 14:24)

Fiqh, din punct de vedere lingvistic, înseamnă înțelegere. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَحْلَلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي﴾

„Și dezleagă nodul de pe limba mea.”

(Sura Ṭā-Hā, 20:27)

În terminologia de specialitate, *fiqh* înseamnă: **cunoașterea hotărârilor Shari‘ah cu caracter practic, prin dovezile lor detaliate.**

Prin „*cunoaștere*” se înțeleg atât cunoașterea sigură, cât și opinia predominantă (*ẓann*), deoarece înțelegerea hotărârilor de

fiqh poate fi uneori certă, iar alteori probabilă, așa cum se întâmplă în multe chestiuni de fiqh.

Prin „*hotărârile Shari‘ah*” se înțeleg hotărârile primite din Revelație, precum obligativitatea și interdicția. Astfel sunt excluse hotărârile pur raționale, precum faptul că întregul este mai mare decât partea, și constatările obișnuite, precum faptul că într-o noapte rece și senină se poate forma rouă.

Prin „*cu caracter practic*” se înțelege ceea ce nu ține de credință, precum rugăciunea și zakāh-ul. Sunt astfel excluse chestiunile de credință, precum tawhīd-ul lui Allah și cunoașterea Numelor și Atributelor Sale; acestea nu sunt numite *fiqh* în această terminologie.

Prin „*prin dovezile lor detaliate*” se înțeleg dovezile de fiqh legate de chestiunile particulare ale fiqh-ului. Astfel este exclus *uşûl al-fiqh*, deoarece acesta cercetează dovezile fiqh-ului în formă generală.

A doua: prin luarea expresiei ca nume al acestei discipline. În acest sens, *uşûl al-fiqh* este: **ştiinţa care cercetează dovezile generale ale fiqh-ului, modul de folosire a lor şi starea celui care le foloseşte.**

Prin „*generale*” se înțeleg regulile cu aplicare largă, precum: „*porunca indică obligativitatea*”, „*interdicția indică interzicerea*” și „*validitatea implică producerea efectelor juridice*”. Astfel sunt excluse dovezile detaliate, care în *uşûl al-fiqh* sunt menționate doar pentru a ilustra o regulă.

Prin „*modul de folosire a lor*” se înțelege cunoașterea felului în care se extrag hotărârile din dovezile lor, prin studierea regulilor cuvintelor și a indicațiilor lor: general și specific, necondiționat și restricționat, abrogant și abrogat și altele asemenea. Prin cunoașterea acestora se pot extrage hotărârile din dovezile de fiqh.

Prin „*starea celui care le foloseşte*” se înțelege cunoașterea situației celui care extrage hotărâri, adică a *mujtahidului*. El este numit „*cel care beneficiază*” deoarece extrage el însuși hotărârile din dovezile lor, ajungând la nivelul de *ijtihād*. Astfel, definirea

mujtahidului, condițiile ijtihādului, hotărârea lui și chestiunile asemănătoare sunt cercetate în *ușŭl al-fiqh*.

Folosul științei Ușŭl al-Fiqh

Ușŭl al-fiqh este o știință de mare valoare, extrem de importantă și bogată în folos. Folosul ei este dobândirea capacității prin care omul poate extrage hotărârile Shari‘ah din dovezile lor pe baze corecte.

Primul care a adunat-o ca disciplină independentă a fost Imām ash-Shāfi‘i, Muḥammad ibn Idris - Allah să aibă milă de el. După el, savanții au continuat să scrie în acest domeniu lucrări diverse: în proză și în versuri, rezumate și lucrări ample, până când a devenit o disciplină de sine stătătoare, cu identitatea și particularitățile sale.

3 Hotărârile (*al-Aḥkām*)

Cuvântul *aḥkām* este pluralul lui *ḥukm*. Din punct de vedere lingvistic, *ḥukm* înseamnă judecată sau hotărâre.

În terminologia de specialitate, el înseamnă: **ceea ce implică discursul Shari‘ah referitor la faptele celor supuși responsabilității religioase, sub forma unei cereri, a unei alegeri sau a unei stabiliri juridice.**

Prin „discursul Shari‘ah” se înțeleg Qur’ânul și Sunnah.

Prin „referitor la faptele celor supuși responsabilității religioase” se înțelege ceea ce privește acțiunile lor, fie cuvinte sau fapte, fie săvârșire sau abandonare. Sunt astfel excluse chestiunile de credință, care nu se numesc *ḥukm* în această terminologie.

Prin „*cei supuși responsabilității religioase*” se înțeleg cei care, prin natura lor, intră sub regulile responsabilității; aici pot fi incluși, în anumite hotărâri, și copilul sau persoana lipsită de discernământ.

Prin „*cerere*” se înțeleg porunca și interdicția, fie în mod obligatoriu, fie cu caracter de preferință.

Prin „*alegere*” se înțelege ceea ce este permis (*mubāḥ*).

Prin „*stabilire juridică*” se înțeleg validitatea, invaliditatea și altele asemenea, pe care Legiuitorul le-a stabilit ca semne și descrieri pentru producerea sau anularea efectelor.

Categoriile hotărârilor Shari‘ah

Hotărârile Shari‘ah se împart în două mari categorii: **hotărâri normative (*taklīfiyyah*)** și **hotărâri declarative (*waḍ‘iyyah*)**.

Hotărârile normative

Sunt cinci: obligatoriu, recomandat, interzis, nerecomandat și permis.

1. Obligatoriu (*wājib*)

Lingvistic: ceea ce este căzut/stabilit și ceea ce este necesar.

Tehnic: ceea ce Legiuitorul a poruncit în mod obligatoriu, precum cele cinci rugăciuni zilnice.

Expresia „*ceea ce Legiuitorul a poruncit*” exclude interzisul, nerecomandatul și permisul. Expresia „*în mod obligatoriu*” exclude ceea ce este doar recomandat.

Cel care îndeplinește un act obligatoriu din supunere este răsplătit, iar cel care îl abandonează merită pedeapsa. Obligatorul mai este numit *farḍ*, *farīdah*, *ḥatm* și *lāzim*.

2. Recomandat (*mandūb*)

Lingvistic: cel la care se cheamă.

Tehnic: ceea ce Legiuitorul a poruncit fără caracter obligatoriu, precum rugăciunile sunnah regulate (*rawātib*).

Expresia „*ceea ce Legiuitorul a poruncit*” exclude interzisul, nerecomandatul și permisul. Expresia „*fără caracter obligatoriu*” exclude obligatorul.

Cel care îl îndeplinește din supunere este răsplătit, iar cel care îl abandonează nu este pedepsit. Mai este numit *sunnah*, *masnūn*, *mustaḥabb* și *nafl*.

3. Interzis (*muḥarram*)

Lingvistic: ceea ce este oprit.

Tehnic: ceea ce Legiuitorul a interzis în mod obligatoriu să fie săvârșit, precum neascultarea părinților.

Expresia „*ceea ce Legiuitorul a interzis*” exclude obligatorul, recomandatul și permisul. Expresia „*în mod obligatoriu să fie abandonat*” exclude ceea ce este doar nerecomandat.

Cel care îl abandonează din supunere este răsplătit, iar cel care îl săvârșește merită pedeapsa. Mai este numit *maḥzūr* sau *mamnū*^c.

4. Nerecomandat (*makrūh*)

Lingvistic: ceea ce este detestat.

Tehnic: ceea ce Legiuitorul a interzis fără a impune în mod obligatoriu abandonarea lui, precum a lua și a da cu mâna stângă.

Expresia „*ceea ce Legiuitorul a interzis*” exclude obligatorul, recomandatul și permisul. Expresia „*fără a impune în mod obligatoriu abandonarea*” exclude interzisul.

Cel care îl abandonează din supunere este răsplătit, iar cel care îl săvârșește nu este pedepsit.

5. Permis (*mubāḥ*)

Lingvistic: ceea ce este declarat permis și autorizat.

Tehnic: **ceea ce, prin natura sa, nu este legat nici de o poruncă, nici de o interdicție**, precum a mânca noaptea în Ramaḍān.

Expresia „*nu este legat de o poruncă*” exclude obligatorul și recomandatul. Expresia „*nici de o interdicție*” exclude interzisul și nerecomandatul. Expresia „*prin natura sa*” exclude un lucru care ajunge să fie poruncit pentru că este un mijloc spre ceva poruncit sau interzis pentru că este un mijloc spre ceva interzis. Un asemenea mijloc primește hotărârea scopului său, fără ca prin aceasta să înceteze să fie, în sine, permis în origine.

Câtă vreme rămâne în starea de permis, actul *mubāḥ* nu atrage nici răsplată, nici pedeapsă. Se mai numește *ḥalāl* și *jā'iz*.

Hotărârile declarative (*al-Aḥkām al-Waḍ'īyyah*)

Hotărârile declarative sunt acele semne și condiții pe care Legiuitorul le-a stabilit pentru existența sau inexistența unei hotărâri, pentru producerea sau anularea efectelor ei. Dintre ele fac parte validitatea și invaliditatea.

1. Validul (*ṣaḥīḥ*)

Lingvistic: ceea ce este sănătos, lipsit de boală.

Tehnic: **actul căruia îi urmează efectele juridice, fie că este act de adorare, fie contract.**

Un act de adorare valid este acela prin care obligația este stinsă și cerința nu mai rămâne datorată. Un contract valid este acela ale cărui efecte juridice rezultă din încheierea lui, precum dobândirea proprietății prin contractul de vânzare.

Un lucru nu este valid decât dacă toate condițiile lui sunt îndeplinite și toate impedimentele sunt absente.

Exemplu în adorare: rugăciunea îndeplinită în timpul ei, cu toate condițiile, stâlpii și obligațiile sale. Exemplu în contracte: o vânzare încheiată cu toate condițiile cunoscute îndeplinite și fără impedimente.

Dacă lipsește o condiție sau există un impediment, validitatea nu se realizează. Exemplu de lipsă a unei condiții în adorare: rugăciunea fără purificare. Exemplu în contracte: vânzarea unui lucru pe care persoana nu îl deține. Exemplu de impediment în adorare: efectuarea unei rugăciuni voluntare necondiționate într-un timp în care rugăciunea este interzisă. Exemplu de impediment în contracte: vânzarea făcută, după al doilea apel la rugăciunea de vineri, de către o persoană pentru care Jumu'ah este obligatorie, într-o situație în care aceasta nu este permisă.

2. Invalidul (*fāsid*)

Lingvistic: ceea ce se pierde, se ruinează sau se strică.

Tehnic: **actul căruia nu îi urmează efectele juridice, fie că este act de adorare, fie contract.**

Un act de adorare invalid nu stinge obligația și nu înlătură cerința, precum rugăciunea îndeplinită înainte de intrarea timpului ei. Un contract invalid nu produce efectele sale juridice, precum vânzarea unui lucru necunoscut sau nedeterminat.

Orice act de adorare, contract sau condiție invalidă este interzisă, deoarece aceasta înseamnă depășirea limitelor lui Allah și luarea versetelor Sale în derâdere; iar Profetul ﷺ i-a muștrat pe cei care au impus condiții care nu se găsesc în Cartea lui Allah.[1]

În general, *fāsid* și *bāṭil* au același sens, cu excepția a două situații:

1. În iḥrām: savanții au diferențiat între ele spunând că *fāsid* este starea de iḥrām în care persoana a avut raport sexual înainte de prima ieșire din iḥrām, iar *bāṭil* este starea anulată prin apostazie de la Islam.

2. În căsătorie: au numit *fāsid* o căsătorie asupra invalidității căreia există divergență între savanți, precum căsătoria fără *walī*, iar *bāṭil* o căsătorie asupra invalidității căreia există consens, precum căsătoria cu o femeie aflată în perioada de așteptare (*‘iddah*).

[1] Al-Bukhārī, nr. 2155, *Kitāb al-Buyūʿ*, cap. 65; Muslim, nr. 1504, *Kitāb al-ʿItq*, cap. 2.

Cunoașterea (*al-‘Ilm*)

Definiția ei

Cunoașterea este: **perceperea unui lucru așa cum este în realitate, cu certitudine**, precum a ști că întregul este mai mare decât partea și că intenția este o condiție a adorării.

Expresia „*perceperea unui lucru*” exclude absența totală a perceperei, numită **ignoranță simplă (*jahl basit*)**. De exemplu, cineva este întrebat: „*Când a avut loc bătălia de la Badr?*” și răspunde: „*Nu știu.*”

Expresia „*așa cum este în realitate*” exclude perceperea lui într-un mod contrar realității, numită **ignoranță compusă (*jahl murakkab*)**. De exemplu, cineva este întrebat când a avut loc Badr și răspunde: „*În anul al treilea după Hijrah*”, deși răspunsul este greșit.

Expresia „*cu certitudine*” exclude o percepere nesigură, în care persoana admite posibilitatea ca lucrul să fie altfel decât îl percepe. Dacă una dintre cele două posibilități este predominantă, cea predominantă se numește **opinie probabilă (*ẓann*)**, cea mai slabă se numește **presupunere slabă (*wahm*)**, iar dacă cele două sunt egale se numește **îndoială (*shakk*)**.

Prin urmare, raportarea perceperei la lucruri se împarte astfel:

1. **Cunoaștere (*‘ilm*)**: perceperea lucrului așa cum este, cu certitudine.
2. **Ignoranță simplă**: absența totală a perceperei.
3. **Ignoranță compusă**: perceperea lucrului într-un mod contrar realității.
4. **Ẓann**: perceperea unui lucru, în timp ce posibilitatea contrară este mai slabă.
5. **Wahm**: perceperea unui lucru, în timp ce posibilitatea contrară este mai puternică.
6. **Shakk**: perceperea unui lucru, în timp ce posibilitatea contrară este egală.

Categoriile cunoașterii

Cunoașterea se împarte în două: necesară și dobândită prin raționament.

1. Cunoașterea necesară (*ḍarūrī*) este cea care se impune fără cercetare și fără argumentare, precum faptul că întregul este mai mare decât partea, că focul este fierbinte și că Muḥammad este Trimisul lui Allah.

2. Cunoașterea teoretică (*naẓarī*) este cea care necesită examinare și argumentare, precum cunoașterea obligativității intenției în rugăciune.

5 Discursul (*al-Kalām*)

Definiția lui

Lingvistic, *kalām* este o expresie verbală stabilită pentru un sens.

Tehnic, este o **expresie verbală care transmite un sens complet**, precum: „*Allah este Domnul nostru*” și „*Muḥammad este Profetul nostru*.”

Cel mai mic enunț complet este alcătuit fie din două substantive, fie dintr-un verb și un substantiv. Exemplu pentru primul: „*Muḥammad este Trimisul lui Allah*.” Exemplu pentru al doilea: „*Muḥammad s-a îndreptat*.”

Unitatea din care este alcătuit *kalām*-ul este *kalimah* - cuvântul -, adică o expresie verbală stabilită pentru un singur sens. Cuvântul este fie substantiv, fie verb, fie particulă.

A. Substantivul

Este ceea ce indică un sens în sine fără a indica un timp. Este de trei tipuri:

1. ceea ce indică generalitatea, precum pronumele relative;
2. ceea ce indică un sens necondiționat, precum substantivul nehotărât într-un enunț afirmativ;
3. ceea ce indică specificitatea, precum numele proprii.

B. Verbul

Este ceea ce indică un sens în sine și, prin forma sa, unul dintre cele trei timpuri. Poate fi trecut, precum „*a înțeles*” (*fahima*), prezent, precum „*înțelege*” (*yafhamu*), sau imperativ, precum „*înțelege!*” (*ifham*).

În toate formele sale, verbul indică un sens necondiționat, nu generalitatea tuturor indivizilor.

C. Particula

Este ceea ce indică un sens prin relația sa cu altceva. Dintre particule:

1. **wāw (و)** - poate fi conjuncție și arată participarea termenilor coordonați la aceeași hotărâre; nu impune ordinea și nici nu o exclude, decât dacă există o dovadă.

2. **fā' (ف)** - ca conjuncție arată participarea la aceeași hotărâre împreună cu ordinea și succesiunea imediată; poate fi și cauzală, indicând motivarea.

3. **lām (ل)** - prepoziție cu mai multe sensuri, printre care cauza, atribuirea proprietății și permisiunea.

4. **'alā (عَلَى)** - prepoziție cu mai multe sensuri, printre care obligativitatea.

Categoriile discursului

Din perspectiva posibilității de a fi descris ca adevărat sau fals, discursul se împarte în două: **enunț informativ (*khabar*)** și **enunț constitutiv (*inshā'*)**.

1. Enunțul informativ (*khabar*)

Este ceea ce, prin natura sa, poate fi descris ca adevărat sau fals.

Prin „*poate fi descris ca adevărat sau fals*” se exclude *inshā'*, deoarece acesta nu relatează un fapt despre care să se poată spune că este adevărat sau fals.

Prin „*prin natura sa*” se exclud enunțurile care, datorită celui despre care se vorbește, nu pot fi false sau nu pot fi adevărate. Din această perspectivă, informațiile sunt de trei feluri:

1. ceea ce nu poate fi descris drept fals, precum relatarea lui Allah și relatarea autentică a Trimisului Său;

2. ceea ce nu poate fi descris drept adevărat, precum afirmația despre ceva imposibil religios sau rațional; exemplu religios: pretenția profeției după Profetul ﷺ; exemplu rațional: afirmarea simultană a două contrarii, precum mișcarea și nemișcarea aceluiași lucru, în același timp;

3. ceea ce poate fi adevărat sau fals, fie în mod egal, fie cu predominanța uneia dintre posibilități, precum vestea unei persoane despre sosirea cuiva absent.

2. Enunțul constitutiv (*inshāʾ*)

Este ceea ce nu poate fi descris ca adevărat sau fals. Din această categorie fac parte porunca și interdicția. Allah Preaînaltul spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَلًا
فَخُورًا﴾

„Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic.”

(Sura An-Nisāʾ, 4:36)

Același discurs poate fi informativ dintr-un punct de vedere și constitutiv din altul, precum formulele verbale ale contractelor: „am vândut” și „am acceptat”. Ele sunt informative prin faptul că exprimă ceea ce se află în intenția contractantului și constitutive prin faptul că, odată rostite în condițiile corespunzătoare, prin ele se încheie contractul.

Uneori, discursul apare sub forma unei informații, dar sensul urmărit este o poruncă, și invers, pentru un anumit beneficiu retoric.

Exemplul primului este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ ۚ وَلَا يَحِلُّ
 لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ
 بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرِدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ
 أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ
 وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

„Femeile divorțate vor aștepta, în privința lor, trei perioade.”

(Sura Al-Baqarah, 2:228)

Forma „vor aștepta” este informativă, dar sensul este de poruncă. Beneficiul este întărirea îndeplinirii poruncii, de parcă aceasta ar fi un fapt deja realizat și descris ca o trăsătură a celor cărora li se poruncește.

Exemplul invers este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ
خَطَايَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَهُمْ مِنْ شَيْءٍ
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾

„Cei care nu cred le spun celor care cred: «Urmați calea noastră
și vom purta noi păcatele voastre.»”

(Sura Al-‘Ankabūt, 29:12)

Expresia „vom purta” are o formă apropiată de obligație/
asumare, dar sensul ei este o afirmație: „noi le vom purta”.
Beneficiul retoric este prezentarea lucrului relatat ca și cum ar fi
ceva asumat și obligatoriu.

Sensul propriu și sensul figurat (*al-Ḥaqīqah wa-l-Majāz*)

Din perspectiva folosirii, discursul este împărțit în **sens propriu** (*ḥaqīqah*) și **sens figurat** (*majāz*).

1. Ḥaqīqah

Este cuvântul folosit în sensul pentru care a fost stabilit, precum cuvântul „*leu*” pentru animalul prădător.

Expresia „*folosit*” exclude un cuvânt lipsit de folosire, care nu este numit nici *ḥaqīqah*, nici *majāz*. Expresia „*în sensul pentru care a fost stabilit*” exclude *majāz-ul*.

Ḥaqīqah se împarte în trei:

1. **lingvistică**: cuvântul folosit în sensul stabilit în limbă;
2. **religioasă**: cuvântul folosit în sensul stabilit de Shari‘ah;
3. **convențională**: cuvântul folosit în sensul stabilit prin uzul

oamenilor.

Exemplu de ḥaqīqah lingvistică: *ṣalāh* în limba arabă are sensul de „*rugăciune/chemare*”, iar în discursul lingviștilor se înțelege astfel.

Exemplu de ḥaqīqah religioasă: *ṣalāh* în Shari‘ah înseamnă cuvintele și faptele cunoscute, care încep cu *takbīr* și se încheie cu *taslīm*. În discursul Shari‘ah, termenul este purtat asupra acestui sens.

Exemplu de ḥaqīqah convențională: termenul *dābbah* poate fi folosit, prin uz, pentru animalele patrupeze și este înțeles astfel în vorbirea oamenilor.

Folosul acestei împărțiri este că fiecare cuvânt este purtat asupra sensului său propriu în mediul în care este folosit: în limbajul lingviștilor asupra sensului lingvistic, în discursul

Sharī‘ah asupra sensului religios, iar în uzul oamenilor asupra sensului convențional.

2. Majāz

Este cuvântul folosit într-un alt sens decât cel pentru care a fost stabilit, precum cuvântul „*leu*” folosit despre un bărbat curajos.

Un cuvânt nu poate fi purtat asupra sensului figurat decât pe baza unei dovezi corecte care împiedică înțelegerea sensului propriu; aceasta este numită, în retorică, *qarīnah* - indiciu contextual.

Pentru o folosire figurată validă trebuie să existe o legătură între sensul propriu și sensul figurat, astfel încât unul să poată exprima celălalt. Această legătură este numită *‘alāqah*. Ea poate fi asemănare sau alt tip de relație.

Dacă legătura este asemănarea, folosirea figurată se numește **metaforă** (**isti‘ārah**), precum folosirea cuvântului „*leu*” pentru un om curajos.

Dacă legătura nu este asemănarea, se numește **majāz mursal** atunci când transferul este în cuvânt, și **majāz ‘aqlī** atunci când transferul este în atribuirea acțiunii.

Exemplu de *majāz mursal*: „*am păscut ploaia*”, unde „*ploaia*” este folosită pentru vegetația produsă de ea.

Exemplu de *majāz ‘aqlī*: „*ploaia a făcut să crească iarba*”. Cuvintele sunt folosite în sensurile lor proprii, dar atribuirea producerii vegetației ploii este figurată, deoarece Cel care face să crească în realitate este Allah Preaînaltul.

Printre formele de *majāz mursal* menționate de retoricieni sunt adăugarea și omisiunea. Ca exemplu de adăugare ei au dat cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

„Nu este nimic asemenea Lui.”

(Sura Ash-Shūrā, 42:11)

Ei au spus că particula *kāf* este suplimentară pentru întărirea negării asemănării cu Allah Preaînaltul.

Ca exemplu de omisiune este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾

„Întreabă cetatea...”

(Sura Yūsuf, 12:82)

adică: „întreabă oamenii cetății”; cuvântul „oamenii” este omis.

Aceste noțiuni sunt menționate în *ușûl al-fiqh* deoarece indicația cuvintelor este analizată ca sens propriu sau figurat, iar fiecare categorie și hotărârea ei trebuie cunoscute. Allah știe cel mai bine.

Atenționare

Împărțirea discursului în *ḥaḳīqah* și *majāz* este opinia bine cunoscută la majoritatea savanților târzii, în privința Qur'ânului și a altor texte. Unii savanți au spus că nu există *majāz* în Qur'ân, iar alții au spus că nu există *majāz* nici în Qur'ân, nici în altă parte. Aceasta a fost opinia lui Abū Ishāq al-Isfarāyīnī și, dintre savanții târzii, a lui Shaykh Muḥammad al-Amīn ash-Shinqīṭī. Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah și elevul său Ibn al-Qayyim au explicat că această împărțire terminologică a apărut după primele trei generații virtuozose și au susținut această poziție cu multe dovezi puternice, care arată celui care le studiază că aceasta este opinia corectă.[2]

[2] Vezi *Kitāb al-Īmān*, p. 73, și *Mukhtaṣar aṣ-Ṣawā'iq*, p. 1510.

Porunca (*al-Amr*)

Definiția ei

Porunca este: **un enunț care cere săvârșirea unei fapte dintr-o poziție de autoritate**, precum: „*Împliniți rugăciunea și dați zakāh-ul.*”

Expresia „*un enunț*” exclude semnul sau gestul; chiar dacă acesta poate transmite sensul unei porunci, nu este numit poruncă în această definiție. Expresia „*cere săvârșirea unei fapte*” exclude interdicția, deoarece interdicția cere abandonarea. Prin „*faptă*” se înțelege și producerea unui enunț cerut. Expresia „*dintr-o poziție de autoritate*” exclude rugămintea, implorarea și alte sensuri care pot fi înțelese din forma imperativă prin context.

Formele poruncii

Formele principale ale poruncii sunt patru:

1. verbul la imperativ, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ
الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

„*Recită ceea ce ți-a fost revelat din Carte*”

(Sura Al-ʿAnkabūt, 29:45);

2. substantivul verbal cu sens de imperativ, precum:

„*Hayya ʿalā ṣ-ṣalāh*” - „*Veniți la rugăciune*”;

3. maşdar-ul folosit în locul verbului imperativ, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا
أَخْتَمْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ
تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ۚ ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَآتَتْصَرِّ مِنْهُمْ
وَلَكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ ۖ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالُهُمْ﴾

„Iar când îi întâlniți pe cei care nu cred, atunci lovirea
gâturilor...”

(Sura Muḥammad, 47:4);

4. verbul la prezent precedat de lām-ul poruncii, precum:
„ca să credeți în Allah și în Trimisul Său” (Sura Al-Mujādilah, 58:4,
conform trimeriei din textul-sursă).

Cererea de a săvârși o faptă poate fi înțeleasă și fără forma
explicită de imperativ, de exemplu atunci când fapta este descrisă
ca *farḍ*, obligatorie, recomandată sau ascultare; când cel care o
face este laudat, cel care o abandonează este condamnat, sau când
este legată de o răsplătă pentru săvârșire ori de o pedeapsă pentru
abandonare.[3]

[3] **Notă a autorului:** Exemple: pentru ceva descris drept *farḍ*,
cuvântul Profetului ﷺ: „Înștiințează-i că Allah le-a impus cinci
rugăciuni în fiecare zi și noapte...”; pentru „obligatoriu”: „Ghusl-ul
de vineri este obligatoriu pentru orice adult”; pentru „ascultare”:
„Cine îl ascultă pe conducătorul meu m-a ascultat pe mine”; pentru
lauda celui care săvârșește: „Ce om bun ar fi ‘Abdullāh ibn ‘Umar

dacă ar face rugăciunea de noapte”; pentru condamnarea celui care abandonează: „Cine abandonează tragerea cu arcul după ce a învățat-o, din dezinteres, a nesocotit un dar”; pentru răsplată: „Cine trimite o binecuvântare asupra mea, Allah trimite asupra lui zece”; iar pentru pedeapsa abandonului: „Cine abandonează trei rugăciuni de vineri din nepăsare, Allah îi pecetluiește inima.”

Ce implică forma poruncii

În lipsa unei dovezi contrare, forma imperativă indică **obligativitatea** lucrului poruncit și **necesitatea de a-l îndeplini fără întârziere**.

Dovadă pentru obligativitate este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

ج
 ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا
 قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلِيَحَذَرِ الَّذِينَ
 يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ
 أَلِيمٌ﴾

„Să se păzească aceia care se împotrivesc poruncii sale, ca nu cumva să-i lovească o încercare sau să-i lovească o pedeapsă dureroasă.”

(Sura An-Nūr, 24:63)

Allah îi avertizează pe cei care se împotrivesc poruncii Trimisului ﷺ că îi poate lovi o *fitnah* - rătăcirea - sau o pedeapsă dureroasă. Un asemenea avertisment nu este făcut decât pentru abandonarea unei obligații. Prin urmare, porunca necondiționată a Trimisului ﷺ indică obligativitatea săvârșirii lucrului poruncit. Dovadă că porunca implică graba este cuvântul lui Allah:

„Întreceți-vă în fapte bune.” (Al-Baqarah, 2:148; Al-Mā'idah, 5:48)

Poruncile Sharī'ah sunt dintre faptele bune, iar porunca de a ne întrece spre ele arată necesitatea inițiativei.

De asemenea, Profetului ﷺ i-a dispăcut întârzierea oamenilor de a îndeplini ceea ce le poruncise în privința sacrificării și a tunderii părului în ziua de la al-Ḥudaybiyyah, până când a intrat la Umm Salamah - Allah să fie mulțumit de ea - și i-a relatat situația.[4]

În plus, îndeplinirea imediată este mai prudentă și mai sigură pentru eliberarea de obligație; întârzierea are riscuri și poate duce la acumularea obligațiilor până când omul nu mai poate să le îndeplinească.

Totuși, o dovadă poate muta porunca de la obligativitate sau de la caracterul imediat către alt sens. Dintre sensurile în care porunca poate ieși din obligativitate:

1. Recomandarea, precum cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى
فَاكْتُبُوهُ ^ج وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ ^ج كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب
كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ ^ج فَلْيَكْتُب وَلْيُمْلِلِ الَّذِي
عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَخْشَ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ
كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ
يُمْلِ ^ج هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيَهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ
رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِنْ
تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا
الْأُخْرَى ^ج وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمُوا ^ج
أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلٍ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ ^ج
عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا ^ص إِلَّا أَنْ تَكُونَ

تَجَرَّةٌ حَاضِرَةٌ تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا
تَكْتُبُوهَا ^ق وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ ^ج وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا
شَهِيدٌ ^ج وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ ^ق وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ
اللَّهُ ^ق وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥﴾

„Luați martori când faceți o tranzacție.”

(Al-Baqarah, 2:282).

Porunca de a avea martori la vânzare este recomandare, deoarece Profetul ﷺ a cumpărat un cal de la un beduin fără să cheme martori.[5]

2. Permisivitatea, mai ales atunci când porunca vine după o interdicție sau ca răspuns la ceva despre care s-ar putea crede că este interzis. Exemplu după interdicție:

Textul arab al versetului integral

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحِلُّوا شَعْرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ
الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا ءَامِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا
وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا
عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَنِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

„Iar când ați ieșit din iḥrām, vânați.”

(Al-Mā'idah, 5:2),

după interdicția vânatului în starea de iḥrām. Exemplu ca răspuns: cuvântul Profetului ﷺ în Ḥajj-ul de Adio: „Fă și nu este nicio problemă”, adresat celor care îl întrebau despre schimbarea ordinii unor ritualuri din ziua de ʿĪd.[6]

3. Amenințarea, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفُونَ عَلَيْنَا أَفَنُؤَلِّقُ فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي ءَامِنًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

„Faceți ce voiți; cu adevărat, El vede ceea ce faceți.”

(Fușșilat, 41:40),

urmat de amenințarea cu Focul. Menționarea pedepsei arată că imperativul este aici o amenințare, nu o permisiune reală.

Forma poruncii poate fi, de asemenea, scoasă din caracterul imediat și lăsată cu posibilitatea amânării. Exemplul este recuperarea zilelor de post din Ramaḍān. ‘Ā’ishah - Allah să fie mulțumit de ea - a spus: „Aveam de recuperat zile din Ramaḍān și nu reușeam să le recuperez decât în Sha’bān, din cauza situației mele alături de Trimisul lui Allah ﷺ.” [7] Dacă această amânare ar fi fost interzisă, Profetul ﷺ nu ar fi aprobat-o.

[4] Al-Bukhārī, nr. 2731-2732, *Kitāb ash-Shurūṭ*, cap. 15; Aḥmad 4/326, nr. 19117.

[5] Abū Dāwūd, nr. 3607; An-Nasā’ī, *al-Kubrā*, nr. 6243; Aḥmad 5/215; autentificat de al-Albānī în *al-Irwā’*, nr. 1286.

[6] Al-Bukhārī, nr. 83; Muslim, nr. 1306.

[7] Al-Bukhārī, nr. 1950; Muslim, nr. 1146.

Lucrul fără de care porunca nu poate fi îndeplinită

Dacă îndeplinirea unui lucru poruncit depinde de un alt lucru, acel alt lucru devine și el poruncit. Dacă scopul este obligatoriu, mijlocul devine obligatoriu; dacă scopul este recomandat, mijlocul devine recomandat.

Exemplu de obligatoriu: acoperirea ʿawrah este obligatorie; dacă aceasta nu poate fi realizată decât prin cumpărarea unei haine, cumpărarea ei devine obligatorie.

Exemplu de recomandat: parfumarea pentru rugăciunea de vineri este recomandată; dacă ea nu se poate realiza decât prin cumpărarea parfumului, cumpărarea lui devine recomandată.

Această regulă intră într-o regulă mai generală: **mijloacele primesc hotărârea scopurilor**. Mijloacele spre ceea ce este poruncit sunt poruncite, iar mijloacele spre ceea ce este interzis sunt interzise.

Interdicția (*an-Nahy*)

Definiția ei

Interdicția este: **un enunț care cere abținerea, dintr-o poziție de autoritate, într-o formă specifică: verbul la prezent însoțit de particula de interdicție *lā*.**

Exemplu este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ هَلْ شَهِدَ كُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا
فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ
يَعْدُلُونَ﴾

„Nu urma dorințele celor care au negat semnele Noastre și ale celor care nu cred în Viața de Apoi.”

(Sura Al-An‘ām, 6:150)

Expresia „un enunț” exclude gestul, chiar dacă poate transmite sensul interdicției. „Cere abținerea” exclude porunca, deoarece porunca cere săvârșirea unei fapte. „Dintr-o poziție de autoritate” exclude rugămintea, implorarea și alte sensuri înțelese din context. „Într-o formă specifică” exclude expresii precum „lasă”, „abandonează”, „oprește-te”; acestea cer abținerea, dar prin formă sunt porunci, nu interdicții.

Cererea de abținere poate fi înțeleasă și fără forma explicită de interdicție, de exemplu atunci când fapta este descrisă ca

interzisă, prohibită sau rea, când cel care o face este condamnat, când o pedeapsă este legată de săvârșirea ei și altele asemenea.[8]
[8] Notă a autorului: Exemplu de descriere ca interzis: „Allah a permis comerțul și a interzis ribā.” Exemplu de descriere ca rău: „Prețul câinelui este rău.” Exemplu de condamnare a făptuitorului: autorul citează aici un fragment de ḥadīth. Exemplu de pedeapsă:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾

„Cei care mănâncă pe nedrept averile orfanilor nu mănâncă în pântecele lor decât foc și vor arde într-o Văpaie.”

(An-Nisā', 4:10)

Ce implică forma interdicției

În lipsa unei dovezi contrare, interdicția indică **interzicerea faptei și invaliditatea ei**.

Dovadă că indică interzicerea este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

„Ceea ce vă dă Trimisul, luați, iar de ceea ce vă oprește, abțineți-vă.”

(Sura Al-Ḥashr, 59:7)

Porunca de a ne abține de la ceea ce Trimisul ﷺ a interzis implică obligativitatea abținerii, iar aceasta implică interzicerea faptei.

Dovadă că interdicția implică invaliditatea este cuvântul Profetului ﷺ: „Cine săvârșește o faptă care nu este în acord cu porunca noastră, aceea este respinsă.”[9] Ceea ce a fost interzis nu este în acord cu porunca Profetului ﷺ și, prin urmare, este respins.

Regula madhhabului cu privire la o faptă interzisă - dacă este invalidă sau validă în ciuda interdicției - este următoarea:

1. dacă interdicția se întoarce la însăși esența faptei sau la una dintre condițiile sale, fapta este invalidă;
2. dacă interdicția se întoarce la un element exterior, fără legătură cu esența faptei sau cu o condiție a ei, fapta nu devine invalidă prin aceasta.

Exemplu privind esența unei adorări: interdicția de a posti în cele două zile de ʿĪd. Exemplu privind esența unei tranzacții: interdicția vânzării după al doilea adhān de Jumuʿah pentru cel căruia îi este obligatorie rugăciunea de vineri.

Exemplu privind o condiție a adorării: interdicția bărbatului de a purta mătase. Acoperirea ʿawrah este o condiție a rugăciunii; dacă el o acoperă cu o haină interzisă, rugăciunea nu este validă potrivit acestei reguli, deoarece interdicția se întoarce la condiție.

Exemplu privind o condiție a tranzacției: interdicția de a vinde un fetus aflat încă în pânțe; cunoașterea obiectului vândut este o condiție a vânzării, astfel încât vânzarea nu este validă.

Exemplu de interdicție privind un element exterior în adorare: unui bărbat îi este interzis să poarte un turban de mătase, dar dacă se roagă purtându-l, rugăciunea nu devine invalidă, deoarece interdicția nu se întoarce la esența rugăciunii sau la o condiție a ei.

Exemplu în tranzacții: fraudă este interzisă; dacă totuși se încheie o vânzare în care a existat fraudă, contractul nu este automat invalid din acest motiv, pentru că interdicția nu se întoarce la însăși esența contractului sau la condiția lui.

O dovadă poate muta interdicția de la sensul de *ḥarām* la alte sensuri. Dintre acestea:

1. Makrūh: savanții au dat exemplul cuvântului Profetului ﷺ: „Niciunul dintre voi să nu-și atingă organul genital cu mâna dreaptă în timp ce urinează.”[10] Majoritatea au considerat că interdicția de aici indică nerecomandarea, deoarece organul este o parte a omului, iar înțelepciunea interdicției este onorarea mâinii drepte.

2. Îndrumare: precum cuvântul Profetului ﷺ către Muʿadh: „Nu lăsa să spui după fiecare rugăciune: «O, Allah, ajută-mă să Te pomenesc, să-Ți mulțumesc și să Te ador frumos.»”[11]

[9] Muslim, nr. 1718, *Kitāb al-Aqḍiyah*, cap. 8.

[10] Al-Bukhārī, nr. 153; Muslim, nr. 267.

[11] Aḥmad 5/244 și 247; Abū Dāwūd, nr. 1522; An-Nasāʾī, nr. 1302. An-Nawawī l-a autenticat, iar Ibn Ḥajar a afirmat stabilitatea lui în *Fatḥ al-Bārī* 11/133.

Cine intră sub poruncă și interdicție

Cel căruia i se adresează porunca și interdicția este persoana responsabilă religios (*mukallaḥ*), adică adultul cu rațiune.

Copilul nu este supus poruncilor și interdicțiilor la același nivel ca adultul, dar, după vârsta discernământului, este îndrumat către acte de adorare pentru a se obișnui cu ascultarea și este împiedicat de la păcate pentru a se obișnui cu abținerea de la ele.

Persoana lipsită de rațiune nu este responsabilă prin poruncă și interdicție, dar este împiedicată de la ceea ce ar produce vătămare altora sau stricăciune. Dacă ar săvârși o faptă de adorare, aceasta nu ar fi validă din partea ei, pentru că nu există intenția de supunere.

Nu contrazice aceasta obligativitatea zakāh-ului și a drepturilor financiare asupra averii copilului sau a persoanei lipsite de rațiune, deoarece asemenea obligații sunt legate de cauze determinate: când cauza există, hotărârea se stabilește, iar privirea este îndreptată către cauză, nu către capacitatea făptuitorului. Responsabilitatea poruncii și interdicției îi cuprinde pe musulmani și pe necredincioși. Totuși, fapta de adorare poruncită nu este validă din partea necredinciosului câtă vreme rămâne în necredință. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا
بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا
يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ﴾

„Nimic nu a împiedicat ca donațiile lor să fie primite decât faptul că au necrezut în Allah și în Trimisul Său.”

(Sura At-Tawbah, 9:54)

Dacă intră în Islam, nu i se poruncește să recupereze toate actele de adorare omise înainte de Islam, deoarece Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ﴾

„Spune-le celor care nu cred că, dacă încetează, li se va ierta ceea ce a trecut.”

(Sura Al-Anfāl, 8:38)

Iar Profetul ﷺ i-a spus lui ‘Amr ibn al-‘Āṣ: „Nu știi, ‘Amr, că Islamul șterge ceea ce a fost înaintea lui?”[12]

Dacă omul moare însă în necredință, este pedepsit și pentru abandonarea obligațiilor. Allah relatează răspunsul celor vinovați când sunt întrebați ce i-a adus în Saqar:

Textul arab al pasajului integral

﴿قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمَصْلِينَ وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الدِّينِ حَتَّى أَتَنَا الْيَقِينُ﴾

„Ei vor spune: «Nu am fost dintre cei care se rugau; nu îi hrăneam pe săraci; ne cufundam în vorbe deșarte împreună cu cei care se cufundau; și negam Ziua Judecății, până când ne-a venit certitudinea [moartea].»”

(Sura Al-Muddaththir, 74:43-47)

[12] Muslim, nr. 121, *Kitāb al-Īmān*, cap. 54.

Impedimentele responsabilității (*mawānī‘ at-taklīf*)

Printre impedimentele responsabilității se numără **ignoranța, uitarea și constrângerea**, conform cuvântului Profetului ﷺ:

„Allah a trecut cu vederea pentru comunitatea mea greșeala, uitarea și ceea ce au fost constrânși să facă.”[13]

Ignoranța este lipsa cunoașterii. Dacă persoana săvârșește un lucru interzis fără să știe că este interzis, nu are păcat pentru aceasta, precum cel care vorbește în rugăciune fără să cunoască interdicția. Dacă abandonează o obligație fără să cunoască obligativitatea ei, nu este obligat să recupereze ceea ce a trecut după expirarea timpului, după cum Profetul ﷺ nu i-a poruncit omului care se ruga greșit - fără liniștire în poziții - să recupereze toate rugăciunile din trecut, ci doar să îndeplinească rugăciunea prezentă în forma corectă.

Uitarea este dispariția din atenția inimii a unui lucru cunoscut. Dacă omul săvârșește un interzis din uitare, nu are păcat, precum cel care mănâncă uitând că postește. Dacă abandonează o obligație din uitare, nu are păcat cât timp a uitat, dar trebuie să o îndeplinească atunci când își amintește. Profetul ﷺ a spus: „Cine uită o rugăciune să o îndeplinească atunci când își amintește de ea.”[14]

Constrângerea înseamnă obligarea unei persoane la ceea ce nu dorește. Cine este constrâns la un lucru interzis nu are păcat, precum cel constrâns să rostească necredința în timp ce inima lui rămâne liniștită în credință. Cine este constrâns să abandoneze o obligație nu are păcat pe durata constrângerii, dar o recuperează după încetarea ei; de exemplu, dacă este constrâns să lase rugăciunea până îi trece timpul, o recuperează după ce constrângerea încetează.

Aceste impedimente privesc dreptul lui Allah, care este întemeiat pe iertare și milă. În drepturile oamenilor, ele nu înlătură obligația de a compensa un prejudiciu care trebuie compensat, dacă titularul dreptului nu renunță la el. Allah știe cel mai bine.

[13] Ibn Mājah, nr. 2043 și 2045; al-Bayhaqī 6/84. Al-‘Ajlūnī menționează în *Kashf al-Khafā’* că an-Nawawī l-a considerat hasan, iar Ibn Kathīr i-a apreciat lanțul în *Tuḥfat aṭ-Ṭālib*.

[14] Al-Bukhārī, nr. 597; Muslim, nr. 684.

Generalul (*al-^cĀmm*)

Definiția lui

Lingvistic, *‘āmm* înseamnă cuprinzător.

Tehnic, este: **expresia care cuprinde toți indivizii la care se referă, fără limitarea lor la un număr determinat.**

Exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾

„Cu adevărat, cei evlavioși vor fi în desfătare.”

(Sura Al-Infithār, 82:13)

Expresia „care cuprinde toți indivizii” exclude ceea ce desemnează un singur individ, precum numele propriu, și substantivul nehotărât într-un enunț afirmativ, precum cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾

ج

ج

فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ تَوْعَظُونَ بِهِ

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

„eliberarea unui sclav”

(Sura Al-Mujādilah, 58:3)

Acesta nu îi cuprinde pe toți indivizii în mod general, ci indică un singur individ nedeterminat.

Expresia „fără limitarea lor la un număr determinat” exclude ceea ce îi cuprinde pe toți indivizii, dar într-un număr delimitat, precum numerales „o sută”, „o mie” și altele asemenea.

Formele generalității

Formele prin care se exprimă generalitatea sunt șapte:

1. Termenii care indică generalitatea prin însăși semnificația lor, precum „toți”, „fiecare”, „în întregime”, „toată lumea” și altele asemenea. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

„Cu adevărat, Noi am creat fiecare lucru după o măsură.”
(Sura Al-Qamar, 54:49)

2. Numele condiționale, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾

„Cine face o faptă bună, o face pentru sine.”
(Sura Al-Jāthiyah, 45:15)

și:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُولَؤْا فَهُوَ وَجْهُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ وَسِعُ عِلْمُهُ﴾

„Oriunde vă veți întoarce, acolo este Fața lui Allah.”
(Sura Al-Baqarah, 2:115)

3. Pronumele și cuvintele interogative, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ
مَّعِينٍ﴾

„Cine vă va aduce apă curgătoare?”
(Sura Al-Mulk, 67:30)

Textul arab al versetului integral

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ﴾

„Ce le-ați răspuns trimișilor?”
(Sura Al-Qașas, 28:65)

Textul arab al versetului integral

﴿فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ﴾

„Încotro vă îndreptați?”
(Sura At-Takwîr, 81:26)

4. Pronumele relative, precum:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ﴾

„Iar cel care a venit cu adevărul și l-a confirmat - aceștia sunt cei
cu taqwā.”
(Sura Az-Zumar, 39:33)

Textul arab al versetului integral

ج
﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ
الْمُحْسِنِينَ﴾

„Iar pe cei care se străduiesc pentru Noi îi vom călăuzi cu
siguranță pe căile Noastre.”
(Sura Al-ʿAnkabūt, 29:69)

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى﴾

„Cu adevărat, în aceasta este o lecție pentru cel care se teme.”
(Sura An-Nāziʿāt, 79:26)

Textul arab al versetului integral

ج
﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ
وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Lui Allah Îi aparține tot ceea ce este în ceruri și tot ceea ce este
pe pământ.”
(Sura Āl ʿImrān, 3:129)

**5. Substantivul nehotărât aflat în context de negare,
interdicție, condiție sau întrebare retorică, precum:**
„Nu există nicio divinitate în afară de Allah.” (cf. Āl ʿImrān, 3:62)

Textul arab al versetului integral

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا^ص وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ^ق إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَلًا
نَفُورًا﴾

„Adorați-L pe Allah și nu-I asociați nimic.”
(An-Nisā', 4:36)

Textul arab al versetului integral

﴿إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمًا﴾

„Dacă arătați ceva sau îl ascundeți, Allah este Cunoșcător al
fiecărui lucru.”
(Al-Aḥzāb, 33:54)

Textul arab al versetului integral

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ
الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ﴾^ص

„Ce altă divinitate în afară de Allah v-ar putea aduce lumină?
Oare nu auziți?”
(Al-Qașaş, 28:71)

6. Substantivul definit prin construcție posesivă (*idāfah*),
fie singular, fie plural. Exemplu:

„Amintiți-vă binecuvântarea lui Allah asupra voastră.” (conform
trimiterii din textul-sursă)

7. Substantivul definit prin articolul *al-* cu sens exhaustiv,
fie singular, fie plural. Exemple:

Textul arab al versetului integral

﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ^ج وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾

„Omul a fost creat slab.”
(An-Nisā', 4:28)

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ^ق
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ^ج كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ^ق آيَاتِهِ ۚ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

„Iar când copiii dintre voi ajung la pubertate, să ceară
permisiune așa cum au cerut permisiune cei de dinaintea lor.”
(An-Nūr, 24:59)

Cât despre articolul *al-* cu referință la ceva deja cunoscut (*al-‘ahdiyyah*), hotărârea depinde de lucrul la care se referă: dacă referentul este general, expresia este generală; dacă este specific, expresia este specifică.

Exemplu de referent general:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ
فَسَجَدَ الْمَلَأِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ﴾

„Când Domnul tău le-a spus îngerilor: «Eu voi crea un om din lut. Iar când îl voi fi desăvârșit și voi fi suflat în el din duhul creat de Mine, cădeți înaintea lui în prosternare.» Atunci toți îngerii s-au prosternat împreună.”

(Sura Șād, 38:71-73)

Exemplu de referent specific:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا﴾

„Așa cum am trimis către Faraon un trimis. Dar Faraon nu l-a ascultat pe trimis, așa că l-am prins cu o prindere aspră.”

(Sura Al-Muzzammil, 73:15-16)

Cât despre *al-* care indică specia sau genul, el nu îi cuprinde în mod necesar pe fiecare dintre indivizi. Dacă spui, de exemplu, „bărbatul este mai bun decât femeia” sau „bărbații sunt mai buni decât femeile”, sensul nu este că fiecare bărbat este mai bun decât

fiecare femeie, ci că se face o comparație între cele două categorii în general, deși pot exista femei mai bune decât anumiți bărbați.

Aplicarea expresiei generale

Trebuie să se acționeze potrivit generalității unei expresii până când este stabilită o dovadă care o particularizează, deoarece textele Qur'ânului și Sunnah trebuie aplicate conform indicației lor până când apare o dovadă contrară.

Dacă o expresie generală a fost revelată sau rostită din cauza unui eveniment particular, regula este totuși aplicarea generalității expresiei, deoarece **criteriul este generalitatea formulării, nu particularitatea cauzei**, cu excepția cazului în care există o dovadă care arată că generalitatea trebuie restrânsă la situații asemănătoare cauzei respective.

Exemplu în care nu există o dovadă de restrângere: versetele despre *ḡihār*. Cauza revelării lor a fost cazul lui Aws ibn aș-Șāmit, dar hotărârea este generală pentru el și pentru alții.

Exemplu în care există o dovadă de restrângere este cuvântul Profetului ﷺ: „*Nu ține de evlavie postul în călătorie.*”[15]

Contextul a fost acela că Profetul ﷺ se afla într-o călătorie și a văzut un grup de oameni adunați în jurul unui bărbat căruia i se făcea umbră. A întrebat: „*Ce este cu el?*” Ei au spus: „*Postește.*” Atunci el a spus: „*Nu ține de evlavie postul în călătorie.*”

Această formulare generală se aplică celui aflat într-o situație asemănătoare celui om, adică persoanei pentru care postul în călătorie produce o dificultate serioasă. Dovada este faptul că Profetul ﷺ însuși a postit în călătorie atunci când nu îi era greu, iar el nu făcea ceea ce nu este evlavie.[16]

[15] Al-Bukhārī, nr. 1946; Muslim, nr. 1115.

[16] Vezi al-Bukhārī, nr. 1945; Muslim, nr. 1122.

10 Specificul (*al-Khāṣṣ*)

Lingvistic, specificul este opusul generalului.

Tehnic, este: **expresia care indică un număr sau un set limitat prin persoană ori număr**, precum numele proprii, pronumele demonstrative și numeralele.

Expresia „*un set limitat*” exclude generalul.

Particularizarea (*at-Takhṣīṣ*)

Lingvistic, *takhṣīṣ* este opusul generalizării.

Tehnic, înseamnă: **scoaterea unora dintre indivizii cuprinși de o expresie generală**.

Cel care particularizează (*mukhaṣṣiṣ*) este, în primul rând, Legiuitorul; termenul se folosește și pentru dovada prin care are loc particularizarea.

Dovezile de particularizare sunt de două feluri: **conectate și separate**.

- Particularizatorul conectat este cel care nu poate sta singur, separat de expresia generală.
- Particularizatorul separat este cel care constituie o dovadă de sine stătătoare.

Particularizatorii conectați

1. Excepția (*al-Istithnāʾ*)

Lingvistic, termenul provine din ideea de „îndoire” sau „întoarcere a unei părți spre alta”, precum îndoirea unei funii.

Tehnic, este: **scoaterea unora dintre indivizii expresiei generale prin „illā” - „cu excepția” - sau una dintre expresiile echivalente**.

Allah spune:

Textul arab al pasajului integral

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

„Cu adevărat, omul este în pierdere, cu excepția celor care cred, fac fapte bune, se îndeamnă reciproc la adevăr și se îndeamnă reciproc la răbdare.”

(Sura Al-‘Așr, 103:2-3)

Prin menționarea lui „illā” se exclude particularizarea prin condiție și prin alte metode.

Condițiile excepției

Pentru validitatea excepției sunt cerute mai multe condiții. Dintre ele:

1. Excepția să fie legată de enunțul din care se face excepția, fie în mod real, fie juridic.

Legătura reală înseamnă să urmeze direct, fără o pauză.

Legătura juridică înseamnă că între ele intervine ceva inevitabil, precum tusea sau strănutul.

Dacă între enunț și excepție intervine o pauză care putea fi evitată sau o tăcere, excepția nu este validă potrivit primei opinii. De exemplu, cineva spune: „*Sclavii mei sunt liberi*”, apoi tace sau spune altceva, iar după aceea adaugă: „*cu excepția lui Sa‘īd*”.

Excepția nu mai este validă și toți sunt eliberați.

S-a spus însă că excepția rămâne validă chiar cu o pauză sau un interval, dacă discursul formează o singură unitate. Dovada este ḥadīth-ul lui Ibn ‘Abbās - Allah să fie mulțumit de amândoi - potrivit căruia Profetul ﷺ a spus în ziua cuceririi Makkăi:

„Allah a făcut acest oraș sacru din ziua în care a creat cerurile și pământul; spinii lui să nu fie tăiați și iarba lui să nu fie cosită.”

Al-‘Abbās a spus: „O, Trimis al lui Allah, cu excepția idhkhir-ului, căci ei îl folosesc pentru meșteșugurile și casele lor.” Atunci

Profetul ﷺ a spus: „Cu excepția idhkkhir-ului.”[17] Această opinie este mai puternică datorită indicației acestui ḥadīth.

2. Potrivit unei opinii, partea exceptată să nu fie mai mare decât jumătate din întreg.

Dacă cineva spune: „Îi datorez zece dirhami, cu excepția a șase”, excepția nu ar fi validă potrivit acestei opinii și ar datora toți cei zece dirhami.

O altă opinie spune că această condiție nu este necesară și că excepția este validă chiar dacă depășește jumătatea; în exemplul de mai sus ar rămâne dator cu patru dirhami.

Dacă însă este exceptat întregul, excepția nu este validă potrivit ambelor opinii. Dacă spune: „Îi datorez zece, cu excepția a zece”, rămâne dator cu zece.

Această discuție privește excepția dintr-un număr. Dacă excepția privește o însușire, ea este validă chiar dacă scoate majoritatea sau chiar pe toți cei care, în fapt, posedă însușirea. Allah îi spune lui Iblīs:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنْ

الْغَاوِينَ﴾

„Cu adevărat, asupra robilor Mei nu vei avea nicio autoritate, cu excepția celor rătăciți care te urmează.”

(Sura Al-Ḥijr, 15:42)

Urmașii lui Iblīs dintre fiii lui Ādam sunt mai mult de jumătate. De asemenea, dacă spui: „Dă-le celor din casă, cu excepția celor bogați”, iar apoi se dovedește că toți cei din casă sunt bogați, excepția este validă și nu li se dă nimic.

[17] Al-Bukhārī, nr. 1349; Muslim, nr. 1352.

2. Condiția (*ash-Sharṭ*)

Lingvistic, *sharṭ* înseamnă semn.

Aici se înțelege: **legarea existenței sau inexistenței unui lucru de alt lucru prin particula condițională „in” sau una dintre expresiile echivalente.**

Condiția particularizează indiferent dacă apare înainte sau după expresia generală.

Exemplu de condiție care apare înainte, în privința politeiștilor:

Textul arab al versetului integral

﴿فَإِذَا أَنْسَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحَرَّمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخَذُوهُمْ وَاصْطَبُواهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ

مَرْصِدٍ ^ج فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا

سَبِيلَهُمْ ^ج إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿

„Dacă se căiesc, împlinesc rugăciunea și dau zakāh-ul, atunci lăsați-le calea liberă.”

(Sura At-Tawbah, 9:5)

Exemplu de condiție care apare după:

Textul arab al versetului integral

﴿وَلَيْسَتَعْفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ
 مِنْ فَضْلِهِ ۚ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
 فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ۚ وَءَاتُوهُمْ مِّن مَّالِ اللَّهِ
 الَّذِي ءَاتَكُمْ ۚ وَلَا تَكْرَهُوا فَيْتَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ
 تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَمَن يُكْرِهِنَّ فَإِنَّ
 اللَّهَ مِّنْ بَعْدِ إِكْرِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Pe aceia dintre cei aflați în stăpânirea voastră care cer un contract de eliberare, încheiați-l cu ei dacă știți că este bine în ei.”
 (Sura An-Nūr, 24:33)

3. Descrierea (*aṣ-Ṣifah*)

Prin descriere se înțelege ceea ce indică o însușire care aparține doar unora dintre indivizii expresiei generale, fie prin adjectiv, apozitie sau circumstanțial.

Exemplu de adjectiv:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ
 ج الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فِتْيَتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
 ج وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ
 أَهْلِهِنَّ وَأَتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ
 ج مُسَفِّحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ
 ج بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ
 ق ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ
 وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

„Atunci [căsătoriti-vă] dintre tinerele voastre credincioase aflate în stăpânirea voastră.”

(Sura An-Nisā', 4:25)

Exemplu de apoziție:

Textul arab al versetului integral

﴿فِيهِ ءَايَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ
ءَامِنًا ۚ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

„Iar pentru Allah este obligatoriu asupra oamenilor pelerinajul la Casa - pentru cel care este capabil să găsească drum până la ea.”

(Sura Āl ‘Imrān, 3:97)

Exemplu de circumstanțial:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا
وَغَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾

„Iar cine ucide intenționat un credincios, răsplata lui este Jahannam, în care va rămâne...”

(Sura An-Nisā’, 4:93)

Particularizatorul separat

Particularizatorul separat este o dovadă de sine stătătoare.

Autorul enumeră trei categorii: **percepția senzorială, rațiunea și Sharī‘ah.**

Exemplu de particularizare prin percepție este cuvântul lui Allah despre vântul poporului ‘Ăd:

Textul arab al versetului integral

﴿تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ إِلَّا

مَسَكِنُهُمْ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۝٣٥﴾

„Distrugea totul la porunca Domnului său.”

(Sura Al-Aḥqāf, 46:25)

Simțurile arată că nu a distrus cerurile și pământul.

Exemplu de particularizare prin rațiune este cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ

يَعۡبُدۡهُ بِخَلْقِهِنَّ بِقَدَرٍ عَلَىٰٓ أَنۢ يُحۡيِيَ الْمَوۡتَىٰ ۚ بَلَىٰ ۚ إِنَّهُۥٓ عَلَىٰ

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٣٦﴾

„Cu adevărat, El are putere asupra fiecărui lucru.”

(Sura Al-Aḥqāf, 46:33)

Rațiunea arată că Ființa lui Allah Preaînaltul nu este creată.

Unii savanți consideră că ceea ce este scos prin simț și rațiune nu intră în categoria „*generalului particularizat*”, ci în categoria unei formulări generale prin care s-a intenționat din început un sens particular, deoarece ceea ce este exclus nu a fost intenționat de vorbitor și nici înțeles de destinatar de la început.

În ceea ce privește particularizarea prin Sharī‘ah, Qur’ânul și Sunnah se particularizează reciproc, precum și prin ijma‘ și qiyās.

Exemple de particularizare prin dovezi religioase
Qur'ānul particularizat prin Qur'ān:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ ۚ وَلَا يَحِلُّ
لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرِدْدِهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ
أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ
وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

„Femeile divorțate vor aștepta în privința lor trei perioade.”
(Al-Baqarah, 2:228)

este particularizat de:

Textul arab al versetului integral

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعُدُّوهِنَّ
فَتَعُوهُنَّ وَسِرَّوَهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾

„O, voi cei care credeți! Când vă căsătoriți cu femei credincioase și apoi divorțați de ele înainte de a le atinge, nu aveți asupra lor nicio perioadă de așteptare pe care să o socotiți.”

(Al-Aḥzāb, 33:49)

Qur'ānul particularizat prin Sunnah: versetele moștenirii,
precum:

Textul arab al versetului integral

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ^جرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِي^جنَ
فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ
وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدُ^ج
سُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَتْهُ
أَبَوَاهُ فَلِلْأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِلْأُمِّهِ الشُّدُ^ج
سُ مِّنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينَ^ق ءِآبَاءُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا
تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفَعًا فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ اللَّهُ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„Allah vă poruncește în privința copiilor voștri: băiatului îi
revine cât partea a două fete...”

(An-Nisā', 4:11)

sunt particularizate de cuvântul Profetului ﷺ: „Musulmanul nu
îl moștenește pe necredincios, iar necredinciosul nu îl moștenește pe
musulman.”[18]

Qur'ânul particularizat prin ijmā': autorul menționează drept exemplu versetul despre pedeapsa pentru acuzația de adulter și opinia că sclavul care acuză este pedepsit cu patruzeci de lovituri. El adaugă însă că acest exemplu este discutabil, deoarece există divergență în chestiune, și spune: „**Nu am găsit pentru aceasta un exemplu lipsit de problemă.**”

Qur'ânul particularizat prin qiyās: versetul:

Textul arab al versetului integral

﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَدَّ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

„Pe femeia adulteră și pe bărbatul adulter, biciuiți-i pe fiecare cu o sută de lovituri.”

(An-Nūr, 24:2)

este, potrivit opiniei cunoscute, particularizat în cazul sclavului prin analogie cu sclava, reducând pedeapsa la jumătate, adică cincizeci de lovituri.

Sunnah particularizată prin Qur'ân: cuvântul Profetului ﷺ:

„Mi s-a poruncit să lupt cu oamenii până când mărturisesc că nu există nicio divinitate vrednică de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este Trimisul lui Allah...”[19] este particularizat de versetul despre Oamenii Cărții din Sura At-Tawbah, 9:29.

Sunnah particularizată prin Sunnah: „Pentru ceea ce este udat de cer este a zecea parte”[20] este particularizat de: „Nu este zakāh în mai puțin de cinci awsuq.”[21]

Autorul spune: „***Nu am găsit un exemplu de particularizare a Sunnah prin ijmā'.***”

Sunnah particularizată prin qiyās: cuvântul Profetului ﷺ, „Pentru necăsătorit cu necăsătorită: o sută de lovituri și exil pentru un an”[22] este particularizat, potrivit opiniei cunoscute, în cazul sclavului prin analogie cu sclava și reducerea la cincizeci de lovituri.

[18] Al-Bukhārī, nr. 4283; Muslim, nr. 1614.

[19] Al-Bukhārī, nr. 1399; Muslim, nr. 20.

[20] Al-Bukhārī, nr. 1483.

[21] Al-Bukhārī, nr. 1484; Muslim, nr. 979.

[22] Muslim, nr. 1690; Aḥmad 5/313; Ibn Mājah, nr. 2550.

11 Necon condi ționatul și restric ționatul (*al-Mu tlaq wa-l-Muqayyad*)

Defini ția necon condi ționatului

Lingvistic, *mu tlaq* este opusul lui *muqayyad*.

Tehnic, este: **expresia care indică esen ța unui lucru fără o restric ție.**

Exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾
ج ج
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكُمْ تُوَعُّظُونَ بِهِ ء
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿

„eliberarea unui sclav înainte ca cei doi să se atingă”

(Sura Al-Mujādilah, 58:3)

Expresia „*indică esen ța unui lucru*” exclude generalul, deoarece generalul indică toți indivizii, nu doar esen ța necon condi ționată.

„Fără restric ție” exclude *muqayyad*-ul.

Defini ția restric ționatului

Lingvistic, *muqayyad* este ceva asupra căruia a fost pusă o legătură sau restric ție.

Tehnic, este: **expresia care indică esen ța unui lucru împreună cu o restric ție.**

Exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ
مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ
إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
مِيثَاقٌ فَدِيَّةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„eliberarea unui sclav credincios”

(Sura An-Nisā', 4:92)

Cuvântul „credincios” este restricția.

Aplicarea textului necondiționat

Textul necondiționat trebuie aplicat potrivit caracterului lui necondiționat până când există o dovadă care îl restricționează, deoarece textele Qur'anului și Sunnah se aplică potrivit indicației lor până când apare o dovadă contrară.

Dacă există un text necondiționat și un text restricționat, necondiționatul este restricționat prin cel restricționat **dacă**

hotărârea este aceeași. Dacă hotărârile sunt diferite, fiecare text rămâne aplicat în forma în care a venit.

Exemplu în care hotărârea este aceeași: în ispășirea pentru *zihār* Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا
 فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ۖ ذَٰلِكُمْ تُوَعُّدُونَ بِهِ ۚ
 وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

„*eliberarea unui sclav înainte ca cei doi să se atingă*”
 (Al-Mujādilah, 58:3)

iar în ispășirea pentru ucidere:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ
مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ
إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

„eliberarea unui sclav credincios”

(An-Nisā', 4:92)

Hotărârea este aceeași - eliberarea unui sclav -, astfel încât
textul necondiționat din ispășirea pentru *zihār* este restricționat
de textul privind uciderea, iar condiția credinței este cerută în
ambele potrivit acestei reguli.

Exemplu în care hotărârile diferă: Allah spune despre furt:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا

نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ ^{قُلْ} وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

„Hoțului și hoăței tăiați-le mâinile.”

(Al-Mā'idah, 5:38)

și despre wuḍū':

Textul arab al versetului integral

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ^ج وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَرُوا ^ج وَإِنْ
كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ^ج مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥﴾

„Spălați-vă fețele și mâinile până la coate.”

(Al-Mā'idah, 5:6)

Hotărârea este diferită: în primul caz este tăiere, în al doilea spălare. Prin urmare, primul text nu este restric ționat de al doilea; tăierea este de la încheietura mâinii, iar spălarea este până la coate.

12 Textul neclar și textul clarificat (*al-Mujmal wa-l-Mubayyan*)

Definiția lui *mujmal*

Lingvistic, *mujmal* înseamnă ceea ce este neclar sau ceea ce este adunat laolaltă.

Tehnic, este: **ceea ce nu poate fi înțeles în sensul urmărit fără ajutorul altui text**, fie pentru determinarea sensului, fie pentru explicarea formei, fie pentru precizarea cantității. Exemplu de sens care are nevoie de determinare:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ ۚ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

„Femeile divorțate vor aștepta în privința lor trei *qurū*.”
(Al-Baqarah, 2:228)

Cuvântul *qur'* poate fi folosit atât pentru menstruație, cât și pentru perioada de curățenie dintre menstruații, astfel încât este nevoie de o dovadă pentru determinarea sensului urmărit.
Exemplu de faptă care are nevoie de explicarea formei:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

„Împliniți rugăciunea.”

(Al-Baqarah, 2:43)

Modul concret în care este împlinită rugăciunea are nevoie de explicație.

Exemplu de obligație care are nevoie de precizarea cantității:

Textul arab al versetului integral

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

„Dați zakāh-ul.”

(Al-Baqarah, 2:43)

Cantitatea obligatorie a zakāh-ului are nevoie de explicație.

Definiția lui *mubayyan*

Lingvistic, *mubayyan* înseamnă arătat și clarificat.

Tehnic, este: **ceea ce poate fi înțeles în sensul urmărit fie prin sensul stabilit inițial al cuvântului, fie după o explicație.**

Exemple pentru prima categorie sunt cuvinte precum „cer”, „pământ”, „munte”, „dreptate”, „nedreptate”, „adevăr”, sensul lor de bază este înțeles fără o explicație suplimentară.

Exemplu de expresie devenită clară după explicare este porunca de a împlini rugăciunea și a da zakāh-ul. Formele și cantitățile lor au fost inițial generale în text, apoi Legiuitorul le-a explicat, astfel încât sensul a devenit clar.

Cum se procedează cu *mujmal*-ul

Persoana responsabilă trebuie să fie hotărâtă să lucreze potrivit textului *mujmal* atunci când explicația lui ajunge la ea.

Profetul ﷺ a explicat comunității întreaga Sharī'ah, principiile și ramurile ei, lăsând-o pe o cale albă și limpede, a cărei noapte este asemenea zilei. El nu a amânat niciodată clarificarea dincolo de momentul în care era nevoie de ea.

Clarificarea sa ﷺ a fost uneori prin cuvânt, alteori prin faptă, iar alteori prin amândouă.

Prin cuvânt: explicația nisāb-urilor și a cantităților zakāh-ului, precum cuvântul său: „*Pentru ceea ce este udat de cer este a zecea parte*”, explicând porunca generală „*Dați zakāh-ul*.”

Prin faptă: îndeplinirea ritualurilor Hājj-ului în fața comunității, explicând porunca:

Textul arab al versetului integral

﴿فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۚ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

„Iar pentru Allah este obligatoriu asupra oamenilor pelerinajul la Casă...”

(Āl ‘Imrān, 3:97).

La fel, felul în care a îndeplinit rugăciunea de eclipsă explică porunca sa: „*Când vedeți ceva din acestea, rugați-vă*.”[23]

Prin cuvânt și faptă: explicarea rugăciunii. În ḥadīth-ul omului care se ruga greșit, Profetul ﷺ a spus:

„*Când te ridici pentru rugăciune, fă wuḍū’-ul complet, apoi îndreaptă-te spre qiblah și spune takbīr...*”

[24] De asemenea, Sahl ibn Sa’d relatează că Profetul ﷺ s-a urcat pe minbar și s-a rugat acolo, iar apoi le-a spus oamenilor:

„*Am făcut aceasta numai pentru ca voi să mă urmați și să învățați rugăciunea mea*.”

[25]

[23] Al-Bukhārī, nr. 5785; Muslim, nr. 911.

[24] Al-Bukhārī, nr. 6251; Muslim, nr. 397.

[25] Al-Bukhārī, nr. 917; Muslim, nr. 544.

13 Aparentul și interpretatul (*az-Zāhir wa-l-Mu'awwal*)

Definiția lui *zāhir*

Lingvistic, *zāhir* înseamnă clar și evident.

Tehnic, este: **expresia care, prin ea însăși, indică un sens predominant, deși admite și un alt sens posibil.**

Exemplu este cuvântul Profetului ﷺ: „*Faceți wuḍū' după carnea de cămilă.*”[26] Sensul evident al cuvântului *wuḍū'* este spălarea celor patru membre în forma religioasă cunoscută, nu simpla curățenie.

„*Prin ea însăși indică un sens*” exclude *mujmal*-ul, care are nevoie de altă explicație. „*Predominant*” exclude sensul interpretat, care ar fi mai slab în lipsa indiciului contextual. „*Deși admite și un alt sens*” exclude textul complet explicit, care nu admite decât un singur sens în contextul respectiv.

Aplicarea sensului aparent

Este obligatoriu să se lucreze potrivit sensului aparent al textului, în lipsa unei dovezi care îl mută de la acest sens. Aceasta este calea Salaf-ului, este mai prudentă pentru eliberarea obligației și mai puternică în adorare și supunere.

[26] Aceasta este formularea lui Aḥmad, 4/352. Vezi și Abū Dāwūd, nr. 184, și Muslim, nr. 360.

Definiția lui *mu'awwal*

Lingvistic, *mu'awwal* vine de la *al-awl*, adică întoarcere.

Tehnic, este: **expresia al cărei cuvânt este purtat asupra sensului mai puțin probabil.**

Prin „*sensul mai puțin probabil*” se exclude textul explicit și sensul aparent: textul explicit nu admite decât un singur sens, iar *ẓāhir*-ul este purtat în mod normal asupra sensului predominant.

Ta'wīl-ul se împarte în două:

1. **corect și acceptabil:** cel sprijinit de o dovadă corectă.
Exemplu: cuvântul „*Întreabă cetatea*” este înțeles în sensul „*întreabă locuitorii cetății*”, deoarece cetatea ca obiect nu poate răspunde la întrebare;
2. **incorect și respins:** cel pentru care nu există o dovadă corectă. Exemplul dat de autor este interpretarea celor care neagă Atributele în cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

„*Cel Prea Milostiv S-a înălțat deasupra Tronului*”
(Ṭā-Hā, 20:5),

pe care îl interpretează ca „*a preluat stăpânirea*”. Autorul spune că sensul corect este înălțarea și stabilirea, fără a întreba cum și fără asemănare cu creația.

14 Abrogarea (*an-Naskh*)

Definiția ei

Lingvistic, *naskh* înseamnă îndepărtare sau transfer.

Tehnic, este: **ridicarea hotărârii unei dovezi religioase sau a formulării ei printr-o dovadă din Qur'ân sau Sunnah.**

Prin „*ridicarea hotărârii*” se înțelege schimbarea ei, de exemplu din obligație în permisiune sau din permisiune în interdicție.

Nu intră aici încetarea unei hotărâri din cauza lipsei unei condiții sau apariției unui impediment. De exemplu, obligația zakâh-ului poate înceta pentru că averea a scăzut sub *nişâb*, iar obligația rugăciunii încetează temporar din cauza menstruației; acestea nu se numesc abrogare.

Prin „*sau a formulării ei*” se înțelege formularea dovezii religioase, deoarece abrogarea poate privi hotărârea fără formulare, formularea fără hotărâre sau amândouă, după cum va urma.

Prin „*printr-o dovadă din Qur'ân sau Sunnah*” sunt excluse alte dovezi, precum *ijmâ'*-ul și *qiyâs*-ul; acestea nu abrogă potrivit definiției autorului.

Abrogarea este posibilă rațional și a avut loc în Sharī'ah.

Posibilitatea rațională

Porunca și hotărârea Îi aparțin lui Allah, deoarece El este Domnul și Stăpânul. El poate legifera pentru robii Săi ceea ce cere înțelepciunea și mila Sa. Rațiunea nu împiedică Stăpânul să poruncească robului ceea ce voiește.

Mai mult, înțelepciunea și mila lui Allah față de robii Săi implică să le legifereze ceea ce El știe că le servește cel mai bine religia și viața lumească. Interesele oamenilor diferă în funcție de situații și timpuri; o hotărâre poate fi mai potrivită într-o perioadă, iar alta într-o altă perioadă. Allah este Atotștiutor și Înțelept.

Dovada că abrogarea a avut loc

Dintre dovezi:

1.

Textul arab al versetului integral

﴿مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا ۗ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Orice verset pe care îl abrogăm sau îl facem să fie uitat, aducem unul mai bun decât el sau asemănător lui.”

(Al-Baqarah, 2:106)

2.

Textul arab al versetului integral

﴿الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ ۚ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

„Acum Allah v-a ușurat...”

(Al-Anfāl, 8:66) și

Textul arab al versetului integral

﴿أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ ۚ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ ۚ فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ ۚ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ۚ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَىٰ اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ ۚ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا ۚ كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ ۚ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

„Acum aveți relații cu ele...”

(Al-Baqarah, 2:187);

acestea indică schimbarea unei hotărâri precedente.

3. Cuvântul Profetului ﷺ: „V-am interzis să vizitați mormintele; acum vizitați-le.”[27] Acesta este un text explicit privind abrogarea interdicției de a vizita mormintele.

[27] Muslim, nr. 977. Textul-sursă trimite și la capitolul privind carnea sacrificiilor, unde o interdicție anterioară a fost ulterior ridicată.

Ceea ce nu poate fi abrogat

Abrogarea nu se aplică următoarelor:

1. Relatărilor pur informative. Abrogarea privește hotărârile. Dacă una dintre două informații contradictorii ar fi abrogată ca informație, aceasta ar presupune că una dintre ele a fost falsă, iar falsul este imposibil în informațiile lui Allah și ale Trimisului Său. Excepție este situația în care o hotărâre este exprimată în formă informativă, deoarece atunci sensul este, în realitate, normativ.

Exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ
 مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ
 مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾

„Dacă între voi sunt douăzeci răbdători, vor învinge două sute...”
 (Al-Anfāl, 8:65)

Deși forma este informativă, sensul include o cerință. Hotărârea a fost apoi ușurată în versetul următor:

Textul arab al versetului integral

﴿الَّذِينَ خَفَفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ
يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ
أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

„Acum Allah v-a ușurat și știe că în voi există slăbiciune; dacă sunt dintre voi o sută răbdători, vor învinge două sute...”

(Al-Anfāl, 8:66)

2. Hotărârile care reprezintă un bine în orice timp și loc, precum tawhîd-ul, fundamentele imăn-ului, fundamentele adorării și virtuțile morale - adevărul, castitatea, generozitatea, curajul și altele asemenea. Porunca acestora nu poate fi abrogată. La fel, nu poate fi abrogată interdicția lucrurilor rele în orice timp și loc: shirk-ul, kufr-ul, minciuna, desfrânarea, zgârcenia, lașitatea și altele asemenea, deoarece toate legile revelate urmăresc binele robilor și îndepărtarea răului de la ei.

Condițiile abrogării

Dintre condițiile abrogării în ceea ce poate fi abrogat:

1. Să fie imposibilă armonizarea celor două dovezi. Dacă ele pot fi armonizate, nu se recurge la abrogare, deoarece este posibil să se lucreze cu amândouă.

2. Să se cunoască faptul că textul abrogat este posterior. Aceasta se cunoaște prin text explicit, prin relatarea unui companion sau prin datarea evenimentelor.

Exemplu cunoscut prin text explicit este cuvântul Profetului ﷺ: „Vă permisesem căsătoria temporară cu femeile, iar Allah a interzis-o până în Ziua Judecății.”[28]

Exemplu cunoscut prin relatarea unui companion este spusa lui ‘Ā’ishah - Allah să fie mulțumit de ea: „Din ceea ce fusese revelat din Qur’ân erau zece alăptări cunoscute care făceau interdicția, apoi acestea au fost abrogate prin cinci alăptări cunoscute.”[29]

Exemplu cunoscut prin dată este expresia „Acum Allah v-a ușurat”; cuvântul „*acum*” arată că hotărârea este ulterioară. La fel, dacă este cunoscut că Profetul ﷺ a hotărât un lucru înainte de Hijrah și apoi, după Hijrah, a hotărât în mod diferit, al doilea text este posterior.

3. Abrogantul să fie stabilit autentic. Majoritatea savanților au cerut ca abrogantul să fie egal sau mai puternic decât textul abrogat; astfel, potrivit lor, un text mutawâtir nu este abrogat de un text âhâd. Autorul consideră mai puternică opinia că aceasta nu este o condiție, deoarece obiectul abrogării este hotărârea, iar pentru stabilirea hotărârii nu este cerut neapărat tawâtur.

[28] Muslim, nr. 1406; Aḥmad 3/405.

[29] Muslim, nr. 1452.

Categoriile abrogării după textul abrogat

Abrogarea se împarte în trei:

1. Hotărârea este abrogată, iar formularea rămâne

Aceasta este forma cea mai frecventă în Qur’ân.

Exemplu sunt cele două versete despre rezistența în luptă.

Hotărârea versetului:

Textul arab al versetului integral

ج
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ
ج
مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ
مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

„Dacă între voi sunt douăzeci răbdători, vor învinge două sute...”

(Al-Anfal, 8:65)

este abrogată de:

Textul arab al versetului integral

﴿الَّذِينَ خَفَفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ

يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ

أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

„Acum Allah v-a ușurat și știe că în voi există slăbiciune. Dacă sunt dintre voi o sută răbdători, vor învinge două sute, iar dacă sunt o mie, vor învinge două mii, cu voia lui Allah. Allah este cu cei răbdători.”

(Al-Anfāl, 8:66)

Înțelepciunea păstrării formulării după abrogarea hotărârii este păstrarea răspălții recitării și amintirea înțelepciunii abrogării.

2. Formularea este abrogată, iar hotărârea rămâne

Autorul dă drept exemplu versetul despre lapidare. În Șaḥiḥ al-Bukhārī și Șaḥiḥ Muslim este relatat de Ibn ‘Abbās că ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb - Allah să fie mulțumit de el - a spus că printre cele revelate de Allah fusese versetul despre lapidare; ei l-au recitat, l-au înțeles și l-au memorat, iar Trimisul lui Allah ﷺ a aplicat lapidarea și ei au aplicat-o după el. ‘Umar s-a temut ca, odată cu trecerea timpului, cineva să spună că nu găsește lapidarea în Cartea lui Allah și astfel să abandoneze o obligație revelată de Allah.[30]

Autorul spune că înțelepciunea abrogării formulării cu păstrarea hotărârii este încercarea comunității prin aplicarea unei hotărâri a cărei formulare nu mai este găsită în muṣḥaf și confirmarea credinței lor în ceea ce Allah a revelat, spre deosebire de cei care au încercat să ascundă textul lapidării din Tawrah.

3. Sunt abrogate atât hotărârea, cât și formularea

Exemplul dat este cel al celor zece alăptări menționate în ḥadīth-ul lui ‘Ā’ishah, care au fost înlocuite cu cinci.

[30] Al-Bukhārī, nr. 6829; Muslim, nr. 1691.

Categoriile abrogării după dovada abrogantă

Sunt patru:

1. Qur’ānul abrogat prin Qur’ān: exemplul versetelor despre rezistența în luptă.

2. Qur’ānul abrogat prin Sunnah: autorul spune: „Nu am găsit pentru aceasta un exemplu lipsit de problemă.”

3. Sunnah abrogată prin Qur’ān: orientarea către Bayt al-Maqdis, stabilită prin Sunnah, a fost înlocuită cu orientarea către Ka’bah prin versetele din Al-Baqarah 2:144, 149-150.

4. Sunnah abrogată prin Sunnah: exemplu este cuvântul Profetului ﷺ: „Vă interzisesem nabīdh-ul în anumite recipiente; acum beți din orice recipient voiți, dar nu beți ceva îmbătător.”[31]

[31] Aḥmad 3/237; Abū Ya’lā 6/373. Textul-sursă menționează evaluările lanțului și trimite și la Muslim, nr. 977.

Înțelepciunile abrogării

Abrogarea are mai multe înțelepciuni, printre care:

1. luarea în considerare a intereselor robilor prin legiferarea a ceea ce le este mai folositor în religie și viața lumească;

2. dezvoltarea treptată a legislației până la atingerea formei sale desăvârșite;

3. încercarea celor responsabili prin disponibilitatea lor de a accepta trecerea de la o hotărâre la alta și mulțumirea lor cu aceasta;

4. încercarea lor prin mulțumire atunci când noua hotărâre este mai ușoară și prin răbdare atunci când este mai grea.

15   Relatările (*al-Akhabār*)

Definiția relatării

Lingvistic, *khābar* înseamnă veste.

Aici se înțelege: **ceea ce este atribuit Profetului ﷺ dintre cuvinte, fapte, aprobări sau descrieri.**

Regulile multor tipuri de cuvinte au fost deja discutate. Cât despre faptele Profetului ﷺ, ele sunt de mai multe feluri.

Tipurile faptelor Profetului ﷺ

1. Faptele naturale

Sunt ceea ce a făcut potrivit naturii omenești, precum mâncatul, băutul și somnul. În sine, acestea nu stabilesc o hotărâre de adorare. Totuși, dintr-un alt motiv, o anumită formă poate fi poruncită sau interzisă, precum a mânca cu mâna dreaptă sau interdicția de a mânca cu stânga.

2. Faptele potrivit obiceiului

De exemplu, tipul de îmbrăcăminte. În sine este permis, dar poate deveni poruncit sau interzis dintr-un alt motiv.

3. Faptele specifice Profetului ﷺ

Ceea ce a făcut ca particularitate a sa îi este specific, precum postul continuu fără întrerupere (*wiṣāl*) și anumite particularități ale căsătoriei prin dar.

O particularitate nu se afirmă însă fără dovadă, deoarece regula de bază este că musulmanii îl urmează pe Profet ﷺ.

4. Fapta făcută ca adorare, fără a fi explicarea unui text general

Pentru Profet ﷺ, îndeplinirea ei a fost obligatorie până la transmiterea mesajului, deoarece transmiterea era obligația lui. După ce a fost transmisă, opinia pe care autorul o consideră cea mai corectă este că simpla faptă de adorare indică recomandarea pentru el și pentru noi, pentru că fapta arată legitimitatea ei, iar

în lipsa unei dovezi de pedeapsă pentru abandon, aceasta corespunde definiției lui *mandūb*.

Exemplu: ‘Ā’ishah a fost întrebată cu ce începea Profetul ﷺ când intra în casă. Ea a spus: „*Cu siwāk-ul*.”[32] Nu există aici decât simpla faptă, astfel încât ea indică recomandarea.

Alt exemplu: Profetul ﷺ își trecea degetele prin barbă în timpul wuḍū’-ului.[33] Această faptă nu intră în simpla spălare a feței astfel încât să fie în mod necesar explicația unui text *mujmal*; autorul o tratează ca o faptă separată și, prin urmare, recomandată.

5. Fapta prin care Profetul ﷺ explică un text *mujmal*

Aceasta a fost obligatorie pentru el până când explicația a fost transmisă, apoi primește aceeași hotărâre ca textul pe care îl explică, atât pentru el, cât și pentru noi. Dacă textul explicat indică o obligație, fapta explicativă este obligatorie; dacă textul indică recomandarea, fapta este recomandată.

Exemplu de obligație: faptele obligatorii ale rugăciunii pe care Profetul ﷺ le-a făcut pentru a explica porunca „*Împliniți rugăciunea*.”

Exemplu de recomandare: cele două rak‘ah pe care Profetul ﷺ le-a făcut în spatele Maqām Ibrāhīm după ṭawāf, explicând în practică versetul:

Textul arab al versetului integral

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ
إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا
بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾

„*Luați locul lui Ibrāhīm drept loc de rugăciune*.”

(Al-Baqarah, 2:125)

Cele două rak‘ah din spatele Maqām-ului sunt Sunnah.

[32] Muslim, nr. 253; Abū Dāwūd, nr. 51; An-Nasā'ī, nr. 8; Ibn Mājah, nr. 290.

[33] At-Tirmidhī, nr. 29-31; Ibn Mājah, nr. 429-430.

Aprobarea Profetului ﷺ (*taqrīr*)

Aprobarea lui ﷺ a unui cuvânt sau a unei fapte este dovadă pentru permisiunea ei în forma pe care a aprobat-o.

Exemplu de aprobare a unui cuvânt este aprobarea răspunsului sclavei pe care a întrebato: „Unde este Allah?” Ea a răspuns: „Deasupra cerului.”[34]

Exemplu de aprobare a unei fapte este cazul conducătorului unei expediții care, atunci când îi conducea pe companionii săi în rugăciune, își încheia recitarea cu Sura Al-Ikhlāṣ. Profetul ﷺ a spus: „Întrebați-l de ce face aceasta.” Omul a răspuns: „Pentru că ea descrie ar-Rahmān și îmi place să o recit.” Profetul ﷺ a spus: „Spuneți-i că Allah îl iubește.”[35]

Alt exemplu este aprobarea etiopienilor care se jucau cu sulitele în masjid, pentru apropierea inimilor de Islam.[36]

[34] Muslim, nr. 537; Mālik, *al-Muwattaʿa* 2/776.

[35] Al-Bukhārī, nr. 7375; Muslim, nr. 813.

[36] Al-Bukhārī, nr. 454; Muslim, nr. 982.

Ce s-a întâmplat în vremea Profetului ﷺ fără ca el să știe

Ceea ce s-a întâmplat în timpul lui, dar despre care nu a știut, nu îi este atribuit lui ca aprobare personală. Totuși, poate fi dovadă prin faptul că Allah a lăsat lucrul necondamnat.

Companionii au argumentat astfel pentru permisiunea ‘azl-ului. Jābir - Allah să fie mulțumit de el - a spus: „Practicam ‘azl în timp ce Qur’ānul era revelat.” Relatarea este în al-Bukhārī și Muslim.[37] Muslim adaugă spusa lui Sufyān: „Dacă ar fi fost un lucru interzis, Qur’ānul ne-ar fi interzis.”

Faptul că aprobarea lui Allah este dovadă este susținut și de aceea că Allah a expus și condamnat faptele rele pe care ipocriții le ascundeau. Aceasta arată, potrivit autorului, că lucrul asupra căruia Revelația a rămas tăcută în acel context era permis.

[37] Al-Bukhārī, nr. 5207; Muslim, nr. 1440.

Categoriile relatărilor după persoana căreia îi sunt atribuite

Relatările se împart în trei: **marfū‘**, **mawqūf** și **maqṭū‘**.

1. Marfū‘

Este ceea ce este atribuit Profetului ﷺ în mod explicit sau prin hotărâre.

Marfū‘ explicit este cuvântul, fapta sau aprobarea Profetului ﷺ.

Marfū‘ prin hotărâre este ceea ce este atribuit Sunnah-ei sale, perioadei sale sau unui lucru asemănător care nu afirmă neapărat participarea lui directă.

Din această categorie fac parte expresii ale companionului precum „*ni s-a poruncit*” sau „*ni s-a interzis*”. Ibn ‘Abbās a spus: „*Oamenilor li s-a poruncit ca ultimul lor contact [cu Makkah] să fie cu Casa, cu excepția femeii aflate la menstruație, pentru care s-a făcut ușurare.*”[38] Umm ‘Atiyyah a spus: „*Ni s-a interzis să urmărim procesiunile funerare, dar nu ni s-a impus cu strictețe.*”[39]

2. Mawqūf

Este ceea ce este atribuit unui companion fără să aibă hotărârea de *marfū‘*. Autorul consideră opinia mai puternică aceea că spusa companionului este dovadă, cu excepția cazului în care contrazice un text sau spusa altui companion. Dacă contrazice un text, se urmează textul; dacă se opune spusei altui companion, se urmează ceea ce este mai puternic dintre cele două.

Companionul este: **cel care l-a întâlnit pe Profet ﷺ crezând în el și a murit în această credință.**

3. Maqṭū‘

Este ceea ce este atribuit unui tābi‘ī sau cuiva de după el.

Tābi‘ī-ul este cel care a întâlnit un companion, a crezut în Trimisul ﷺ și a murit în această credință.

[38] Al-Bukhārī, nr. 1755; Muslim, nr. 1328.

[39] Al-Bukhārī, nr. 1278; Muslim, nr. 938.

Categoriile relatărilor după căile de transmitere

Relatările se împart în **mutawātir** și **āḥād**.

1. Mutawātir

Este relatarea transmisă de un număr mare de oameni, într-un număr care, în mod obișnuit, face imposibilă înțelegerea lor pentru a minți, și care își întemeiază relatarea pe ceva perceput direct.

Exemplu este ḥadīth-ul: „*Cine minte intenționat despre mine să-și pregătească locul în Foc.*”[40]

2. Āḥād

Este orice relatare care nu atinge nivelul *mutawātir*.

După grad, relatările āḥād se împart în: **ṣaḥīḥ**, **ḥasan** și **ḍa‘īf**.

- **Ṣaḥīḥ**: transmis de un narator drept, cu memorie/control complet, printr-un lanț conectat, fără neregularitate (*shudhūd*) și fără defect ascuns grav (*‘illah qādiḥah*).
- **Ḥasan**: transmis de un narator drept, cu un nivel mai ușor de precizie, printr-un lanț conectat, fără neregularitate și defect grav. Dacă are mai multe căi care se întăresc reciproc, poate ajunge la gradul *ṣaḥīḥ li-ghayrih*.
- **Ḍa‘īf**: ceea ce nu îndeplinește condițiile lui ṣaḥīḥ sau ḥasan. Dacă are mai multe căi care se întăresc reciproc într-un mod suficient, poate ajunge la gradul *ḥasan li-ghayrih*.

Autorul afirmă că toate aceste categorii sunt dovadă cu excepția relatării slabe; relatarea slabă nu este dovadă, deși poate fi menționată în susțineri și contexte similare.

[40] Al-Bukhārī, nr. 110; Muslim, introducere, nr. 4 și alte căi. Textul-sursă trimite și la *Fath al-Bārī* 1/203-204.

Formulele de transmitere

În transmiterea ḥadīth-ului există **primire** (***taḥammul***) și **redare** (***adā***).

- *Taḥammul* este primirea ḥadīth-ului de la altcineva.
- *Adā*’ este transmiterea lui către altcineva.

Dintre formulele de transmitere:

1. ḥaddathanī - „mi-a relatat”: pentru cel căruia shaykh-ul i-a citit;

2. akhbaranī - „m-a informat”: pentru cel căruia shaykh-ul i-a citit sau care a citit el însuși în fața shaykh-ului;

3. akhbaranī ijāzatan / ajāza lī - „mi-a acordat permisiunea de transmite”: pentru transmiterea prin *ijāzah* fără lectură;

4. ‘an‘anah, adică transmiterea prin formula „de la” (‘an).

Ijāzah înseamnă permisiunea shaykh-ului acordată elevului de a transmite de la el ceea ce el însuși a transmis, chiar dacă materialul nu a fost citit între ei.

Regula de bază pentru ‘an‘anah este conexiunea lanțului, cu excepția unui narator cunoscut pentru *tadlīs*; în cazul lui, conexiunea nu se afirmă decât dacă declară în mod explicit că a auzit relatarea.

Cercetarea ḥadīth-ului și a naratorilor are multe alte categorii în știința *muṣṭalaḥ al-ḥadīth*. Ceea ce a fost menționat aici este suficient, cu voia lui Allah.

16 Ijmā' - Consensusul

Definiția sa

Lingvistic, *ijmā'* înseamnă hotărâre fermă și acord.

Tehnic, este: **acordul mujtahizilor acestei comunități, după Profetul ﷺ, asupra unei hotărâri Sharī'ah.**

„Acordul” exclude existența unei divergențe, chiar și din partea unui singur mujtahid; câtă vreme există o opoziție validă, nu se realizează *ijmā'*-ul.

„Mujtahizii” exclude oamenii de rând și pe cei care doar urmează, fără capacitate de *ijtihād*; acordul sau opoziția lor nu sunt luate în calcul în formarea *ijmā'*-ului.

„Acestei comunități” exclude consensul altor comunități.

„După Profetul ﷺ” exclude acordul lor în timpul vieții Profetului ﷺ ca dovadă independentă de *ijmā'*, deoarece dovada în vremea lui era Sunnah sa, prin cuvânt, faptă sau aprobare. De aceea, când un companion spune: „*făceam cutare lucru în vremea Profetului ﷺ*”, aceasta este tratată ca *marfū'* prin hotărâre, nu ca simplă transmitere a unui *ijmā'*.

„Asupra unei hotărâri Sharī'ah” exclude acordul asupra unei chestiuni pur raționale sau obișnuite, deoarece aici se cercetează *ijmā'*-ul ca dovadă religioasă.

Ijmā'-ul este dovadă

Autorul aduce mai multe dovezi:

1. Cuvântul lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى
النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۖ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ
الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ
عَلَىٰ عَقْبَيْهِ ۚ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ
وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيْمَانَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ
رَّحِيمٌ﴾

„Astfel v-am făcut o comunitate de mijloc, pentru ca voi să fiți
martori asupra oamenilor.”

(Al-Baqarah, 2:143).

Mărturia lor cuprinde, potrivit argumentului autorului, și
hotărârile asupra faptelor oamenilor, iar mărturia martorului
acceptat este primită.

2.

Textul arab al versetului integral

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ
وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ
وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٤١﴾

„Dacă vă disputați asupra unui lucru, întoarceți-l la Allah și la Trimis.”

(An-Nisā', 4:59).

Autorul argumentează că ceea ce ei nu dispută și asupra căruia sunt de acord este adevăr.

3. Cuvântul atribuit Profetului ﷺ: „Comunitatea mea nu se va uni asupra rătăcirii.”[41]

4. Raționamentul că acordul comunității asupra unui lucru trebuie să fie adevăr, fie fals; dacă este adevăr, este dovadă, iar dacă ar fi fals, ar însemna că această comunitate, onorată de Allah din vremea Profetului ei până la Ziua Judecății, s-ar uni asupra unui lucru fals pe care Allah nu îl aprobă - ceea ce autorul consideră imposibil.

[41] Textul-sursă citează at-Tirmidhī, nr. 2167; Abū Dāwūd, nr. 4253; Ibn Mājah, nr. 3950 și menționează evaluări diferite: al-ʿIrāqī semnalează probleme în căile sale, an-Nawawī îl consideră slab într-un loc, iar al-Albānī îl consideră ḥasan în *Takhrij as-Sunnah*, nr. 82.

Tipurile de ijmāʿ

Ijmāʿ-ul este de două feluri: **categoric** (*qaṭʿī*) și **probabil** (*ẓannī*).

1. Ijmā' categoric

Este ceea ce se cunoaște în mod necesar că a fost acceptat de comunitate, precum obligativitatea celor cinci rugăciuni și interdicția zinā. Nimeni nu contestă stabilirea și caracterul obligatoriu al acestui tip, iar autorul spune că cel care îl contrazice cade în necredință dacă este dintre cei pentru care asemenea lucruri nu pot fi necunoscute.

2. Ijmā' probabil

Este ceea ce nu se cunoaște decât prin cercetare și examinarea relatărilor. Savanții au divergențe cu privire la posibilitatea stabilirii sale. Autorul consideră cea mai puternică opinie formularea lui Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah în *al-'Aqīdah al-Wāsiṭiyyah*:

„Ijmā'-ul care poate fi stabilit cu precizie este ceea ce au urmat Salaf-ul dreptcredincios, deoarece după ei divergența a devenit numeroasă și comunitatea s-a răspândit.”[42]

Autorul avertizează că această comunitate nu se poate uni asupra unei opoziții față de o dovadă autentică, explicită și neabrogată. Dacă vezi un consens care pare să contrazică un asemenea text, examinează situația: fie dovada nu este autentică, fie nu este explicită, fie este abrogată, fie există în chestiune o divergență pe care nu ai cunoscut-o.

[42] Vezi *Sharḥ al-'Aqīdah al-Wāsiṭiyyah* al autorului, 2/328, ediția Dār Ibn al-Jawzī.

Condițiile ijmā'-ului

Dintre condiții:

1. Să fie stabilit pe o cale corectă, fie pentru că este bine cunoscut printre savanți, fie pentru că este transmis de o persoană de încredere cu o cunoaștere largă a opiniilor.

2. Să nu fi existat înainte o divergență stabilă. Dacă a existat, autorul consideră că un ijmā' ulterior nu șterge opiniile anterioare, pentru că opiniile nu devin nule prin moartea celor care le-au susținut. Ijmā'-ul împiedică apariția unei noi divergențe după formarea lui, dar nu anulează o divergență anterioară. Autorul consideră această opinie mai puternică.

S-a spus și că această condiție nu este necesară și că o generație ulterioară poate ajunge la consens asupra uneia dintre opiniile anterioare, devenind dovadă pentru cei care vin după ea.

Potrivit majorității, nu este necesar ca întreaga generație a celor care au format consensul să moară înainte ca *ijmā'*-ul să devină obligatoriu; consensul se formează prin acordul lor și, după aceasta, nu este permis nici lor, nici altora să îl contrazică. Dovezile care afirmă autoritatea *ijmā'*-ului nu impun condiția trecerii generației, iar consensul a existat din momentul acordului - deci ce l-ar anula?

Dacă un mujtahid spune sau face ceva, lucrul devine cunoscut printre ceilalți mujtahizi, iar ei nu îl contestă deși ar putea, au fost formulate mai multe opinii: că acesta este *ijmā'*; că este dovadă, dar nu *ijmā'*; că nu este nici *ijmā'*, nici dovadă; sau că devine *ijmā'* dacă generația trece fără contestare. Autorul consideră ultima opinie cea mai apropiată, pentru că tăcerea lor continuă până la sfârșitul generației, deși aveau posibilitatea de a contesta, indică acordul lor.

17 Qiyās - Analogia juridică

Definiția sa

Lingvistic, *qiyās* înseamnă măsurare și egalizare.

Tehnic, este: **echivalarea unei ramuri (*far*) cu un caz de bază (*aṣl*) într-o hotărâre, datorită unei cauze juridice (*‘illah*) comune între ele.**

Prin urmare:

- *far* este cazul asupra căruia se face analogia;
- *aṣl* este cazul de bază cu care se compară;
- *ḥukm* este hotărârea stabilită de dovada Sharī‘ah - precum obligativitatea, interdicția, validitatea, invaliditatea și altele;
- *‘illah* este sensul sau caracteristica datorită căreia a fost stabilită hotărârea cazului de bază.

Aceste patru elemente sunt **stâlpii qiyās-ului**. Qiyās-ul este una dintre dovezile prin care se stabilesc hotărârile Sharī‘ah.

Dovezi pentru caracterul probatoriu al qiyās-ului

Autorul menționează că validitatea qiyās-ului este indicată de Qur’ān, Sunnah și cuvintele Companionilor.

Din Qur’ān

1. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

فَ
﴿اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ﴾

„Allah este Cel care a trimis Cartea cu adevărul și Balanța.”

(Ash-Shūrā, 42:17)

Balanța este ceea ce se folosește pentru măsurarea lucrurilor și compararea lor unele cu altele.

2. Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ كَمَا بَدَأْنَا
أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

„Așa cum am început prima creație, o vom repeta.”

(Al-Anbiyā', 21:104)

Și spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَثِيرُ سَحَابًا فُسْقَنَهُ إِلَىٰ بَلَدٍ
مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ﴾

„Allah este Cel care trimite vânturile, iar ele ridică norii; apoi îi mănăm către un ținut mort și prin ei dăm viață pământului după moartea lui. Tot astfel va fi învierea.”

(Fāṭir, 35:9)

Allah a asemănat readucerea creației cu începutul ei și învierea morților cu readucerea la viață a pământului. Autorul arată că aceasta este o formă de analogie.

Din Sunnah

1. O femeie l-a întrebat pe Profet ﷺ despre postul datorat de mama sa după moarte. El i-a spus:

„Spune-mi: dacă mama ta ar fi avut o datorie și ai fi plătit-o, aceasta ar fi achitat-o pentru ea?”

Ea a răspuns: „Da.” El a spus:

„Atunci postește pentru mama ta.”[43]

2. Un bărbat a venit la Profet ﷺ și a spus: „O, Mesager al lui Allah! Mi s-a născut un băiat negru.” Profetul ﷺ l-a întrebat dacă are cămile și ce culori au. Bărbatul a spus că sunt roșcate, dar că între ele există și una cenușie. Profetul ﷺ l-a întrebat de unde a apărut acea culoare, iar el a răspuns: „Poate a tras-o o venă [ereditară].” Profetul ﷺ a spus:

„Poate și pe fiul tău l-a tras o venă [ereditară].”[44]

Autorul spune că toate pildele de acest fel din Qur’ân și Sunnah indică folosirea analogiei, deoarece un lucru este judecat prin asemănarea cu altul.

[43] Al-Bukhārī, nr. 1953; Muslim, nr. 1148.

[44] Al-Bukhārī, nr. 5305; Muslim, nr. 1500.

Din cuvintele Companionilor

Autorul citează scrisoarea lui ‘Umar ibn al-Khaṭṭāb către Abū Mūsā al-Ash‘arī cu privire la judecată, în care acesta îl îndeamnă, în sensul textului: să înțeleagă bine ceea ce îi este prezentat atunci când nu găsește o soluție explicită în Qur’ân sau Sunnah, să compare cazurile, să cunoască lucrurile asemănătoare și să aleagă ceea ce îi pare mai plăcut lui Allah și mai apropiat de adevăr.[45]

Ibn al-Qayyim spune că aceasta este o scrisoare măreață pe care savanții au primit-o cu acceptare. Al-Muzanī a relatat că juriștii din epoca Companionilor până în vremea sa au fost de acord că analogul adevărului este adevăr, iar analogul falsului este fals și că au folosit analogiile în fiqh în toate categoriile de hotărâri.

[45] Al-Bayhaqī, 10/115; ad-Dāraquṭnī, 4/206-207. Vezi și Ibn al-Qayyim, *Ighāthat al-Lahfān*, 1/86.

Condițiile qiyās-ului

Dintre condițiile qiyās-ului:

1. Să nu contrazică o dovadă mai puternică

Nu se ia în considerare un qiyās care contrazice un text, ijmā‘-ul sau cuvântul unui Companion - dacă se adoptă opinia că vorba Companionului este dovadă. Un asemenea qiyās este numit **qiyās cu validitate coruptă (*fāsīd al-i‘tibār*)**.

Exemplu: să se spună că o femeie matură și rațională se poate căsători singură, fără *walī*, prin analogie cu faptul că își poate vinde averea fără tutore. Acest *qiyās* este invalid deoarece contrazice textul:

„*Nu există căsătorie decât cu un walī.*”[46]

[46] At-Tirmidhī, nr. 1101; Abū Dāwūd, nr. 2085; Ibn Mājah, nr. 1880; Aḥmad, 1/250; al-Ḥākim, 2/185; Ibn Ḥibbān, nr. 1243.

2. Hotărârea cazului de bază să fie stabilită prin text sau *ijmāʿ*

Dacă hotărârea cazului de bază este stabilită numai printr-un alt *qiyās*, nu este corect să se construiască o analogie peste acea analogie; trebuie revenit la primul caz de bază.

De exemplu, nu se spune: „*ribā se aplică porumbului prin analogie cu orezul, iar orezului prin analogie cu grâul*”, ci porumbul se compară direct cu grâul, care este cazul stabilit prin text.

3. Cauza juridică a cazului de bază să fie cunoscută

Trebuie să fie cunoscută *ʿillah* pentru a putea uni cazul de bază și ramura prin aceeași cauză. Dacă hotărârea este pur devoțională (*taʿabbudiyyah maḥḍah*) și cauza ei nu este cunoscută, nu se face *qiyās* asupra ei.

Exemplu: să se spună că mâncarea cărnii de struț anulează *wuḍūʿ*-ul prin analogie cu carnea de cămilă, deoarece struțul seamănă cu cămila. Autorul spune că acest *qiyās* nu este corect, fiindcă, potrivit opiniei cunoscute pe care o menționează, cauza hotărârii privind carnea de cămilă nu este cunoscută, ci este o hotărâre pur devoțională.

4. Cauza să conțină un sens potrivit hotărârii

Trebuie ca Shariʿah să recunoască acel sens ca fiind relevant pentru hotărâre - precum caracterul intoxicant în cazul vinului.

O simplă caracteristică accidentală, fără legătură cu hotărârea, nu poate fi cauză, precum culoarea albă sau neagră.

Autorul dă exemplul relatării despre Barīrah: soțul ei era un sclav negru.[47] Culoarea neagră nu are nicio legătură cu dreptul de alegere al femeii eliberate. Dreptul există dacă ea este eliberată în timp ce este căsătorită cu un sclav, chiar dacă el este alb, și nu

se stabilește din simplul fapt că soțul este negru dacă acesta este liber.

[47] Al-Bukhārī, nr. 5282.

5. Cauza să existe în ramură așa cum există în cazul de bază

Exemplu corect: vătămarea prezentă în lovirea părinților este aceeași cauză care se găsește în interdicția de a le spune „uff”, ba chiar într-o formă mai puternică.

Exemplu de qiyās invalid: dacă s-ar spune că motivul ribā în grâu este faptul că se măsoară prin volum, apoi s-ar aplica ribā merelor prin analogie cu grâul. Analogia nu este corectă dacă merelile nu poartă această caracteristică, deoarece cauza nu există în ramură.

Categoriile qiyās-ului

Qiyās-ul se împarte în **evident (*jalī*)** și **ascuns (*khafī*)**.

1. Qiyās jalī

Este qiyās-ul a cărui cauză a fost stabilită prin text sau ijma^c ori în care se știe în mod categoric că nu există o diferență relevantă între cazul de bază și ramură.

Exemple:

- Profetul ﷺ a refuzat folosirea unei balegi pentru curățirea după nevoi și a spus: „Aceasta este *riks* [necurăție].”[48] Autorul folosește acest lucru pentru analogia interdicției folosirii sângelui impur și uscat cu interdicția folosirii balegii, deoarece cauza - necurăția - este indicată de text.
- Profetul ﷺ a interzis judecătorului să judece în timp ce este mânios.[49] Prin ijma^c, cauza este tulburarea gândirii și preocuparea inimii; de aceea poate fi analogizat cu el cel care este puternic preocupat de nevoia de a merge la toaletă.
- Este interzisă distrugerea averii orfanului prin folosire abuzivă, prin analogie cu distrugerea ei prin consum, deoarece nu există o diferență relevantă între cele două forme de risipire.

[48] Al-Bukhārī, nr. 156.

[49] Al-Bukhārī, nr. 7158; Muslim, nr. 1717.

2. Qiyās khafi

Este qiyās-ul a cărui cauză este stabilită prin deducție și în care nu se poate afirma categoric că nu există o diferență relevantă între cazuri.

Exemplu: analogia *ushnān*-ului - o substanță vegetală folosită tradițional la curățare - cu grâul în interdicția ribā, pe motiv că ambele se măsoară. Cauza „măsurării” nu este stabilită printr-un text sau *ijmā'*, iar diferența nu este eliminată categoric, deoarece se poate spune că grâul este aliment, pe când *ushnān*-ul nu este.

Qiyās ash-shabah - Analogia prin asemănare

Este situația în care o ramură se află între două cazuri de bază cu hotărâri diferite și seamănă cu fiecare dintre ele; ramura este atașată celui cu care are asemănarea mai mare.

Autorul dă exemplul sclavului: poate el deține proprietate atunci când i se dă ceva, prin analogie cu omul liber, sau nu poate, prin analogie cu un bun aflat în proprietate?

Dintr-un punct de vedere, sclavul seamănă cu omul liber: este om rațional, este răsplătit și pedepsit, se căsătorește și divorțează. Din alt punct de vedere, în vechiul regim juridic al sclaviei el putea fi vândut, gătat, constituit ca bun de *waqf*, dăruit, moștenit și evaluat ca bun. În ceea ce privește dispozițiile patrimoniale, autorul îl consideră mai asemănător cu bunul aflat în proprietate și îl atașează aceluia caz.

Autorul precizează că această categorie de qiyās este **slabă**, deoarece legătura cu cazul de bază nu se întemeiază pe o cauză juridică potrivită, ci pe asemănarea cu acesta în mai multe hotărâri, în timp ce există un alt caz de bază concurrent.

Qiyās al-‘aks - Analogia inversă

Este: **stabilirea pentru ramură a opusului hotărârii cazului de bază**, deoarece în ramură există opusul cauzei hotărârii cazului de bază.

Autorul dă drept exemplu cuvântul Profetului ﷺ:

„Și în relația intimă a unuia dintre voi este caritate.”

Companionii au întrebat: „O, Mesager al lui Allah, unul dintre noi îşi satisface dorinţa şi primeşte răsplată pentru aceasta?” El a spus: „Spuneţi-mi: dacă ar pune-o în ceea ce este interzis, nu ar avea păcat? Tot astfel, dacă o pune în ceea ce este permis, are răsplată.”[50]

Profetul ﷺ a stabilit pentru ramură - relaţia permisă - opusul hotărârii cazului de bază - relaţia interzisă -, deoarece cauza este opusă: una este permisă, cealaltă interzisă.

[50] Muslim, nr. 1006.

18 Ta'āruḍ - Aparenta opoziție dintre dovezi

Definiția sa

Lingvistic, *ta'āruḍ* înseamnă confruntare și împiedicare reciprocă.

Tehnic, este: **întâlnirea a două dovezi în așa fel încât una pare să o contrazică pe cealaltă.**

Autorul împarte situațiile de aparentă opoziție în patru categorii.

Prima categorie: două dovezi generale

Aceasta are patru situații.

1. Pot fi armonizate

Dacă fiecare dovadă poate fi înțeleasă într-un context care nu o contrazice pe cealaltă, este obligatoriu să fie armonizate.

Exemplu:

Textul arab al versetului integral

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

„Cu adevărat, tu călăuzești către o cale dreaptă.”

(Ash-Shūrā, 42:52)

și:

Textul arab al versetului integral

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ
يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾^ج

„Tu nu îl călăuzești pe cel pe care îl iubești.”

(Al-Qașaş, 28:56)

Prima se referă la **călăuzirea prin indicarea și explicarea adevărului**, care îi aparține Mesagerului ﷺ. A doua se referă la **călăuzirea prin acordarea reușitei de a urma adevărul** (*tawfīq*), care se află numai în mâna lui Allah.

2. Nu pot fi armonizate, iar ordinea cronologică este cunoscută

Dovada ulterioară este abrogatoare și se aplică ea.

Autorul dă exemplul versetelor despre post. Versetul:

Textul arab al versetului integral

﴿أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ ۖ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ
مِسْكِينٍ ۚ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ ۚ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ
لَّكُمْ ۖ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾^ج

„Iar cel care face de bunăvoie un bine, este mai bine pentru el; iar să postești este mai bine pentru voi.”

(Al-Baqarah, 2:184)

indică alegerea dintre hrănire și post, cu preferința postului.

Versetul următor:

Textul arab al versetului integral

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ
وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ
فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ
أُخْرَىٰ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا
الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

„Așadar, acela dintre voi care este prezent în această lună să postească; iar cel bolnav sau aflat în călătorie [să recupereze] un număr egal de alte zile.”

(Al-Baqarah, 2:185)

impune postul celui prezent și sănătos și recuperarea pentru bolnav și călător. El este ulterior și îl abrogă pe primul în acest aspect, după cum arată relatarea lui Salamah ibn al-Akwa' din cele două *Ṣaḥīḥ-uri*. [51]

[51] Al-Bukhārī, nr. 4507; Muslim, nr. 1145.

3. Cronologia nu este cunoscută, dar există un criteriu de preferință

Se urmează dovada mai puternică.

Exemplu: Profetul ﷺ a spus:

„Cine își atinge organul genital să facă wuḍū'.” [52]

Iar într-o altă relatare, când a fost întrebat despre bărbatul care își atinge organul genital, a spus:

„Nu; este doar o parte din tine.” [53]

Autorul preferă prima relatare deoarece o consideră mai prudentă, are mai multe căi de transmitere și mai mulți savanți au autentificat-o și, în plus, ea mută de la regula inițială către o hotărâre nouă, conținând astfel o informație suplimentară.

[52] Abū Dāwūd, nr. 181; at-Tirmidhī, nr. 82; Ibn Mājah, nr. 481; an-Nasā'ī, nr. 444; Aḥmad, 6/406. Sursa menționează și autentificarea lui Ibn Ḥibbān.

[53] Abū Dāwūd, nr. 182; at-Tirmidhī, nr. 85; an-Nasā'ī, nr. 165; Ibn Mājah, nr. 483.

4. Nu există nici posibilitate de armonizare, nici abrogare cunoscută, nici criteriu de preferință

Atunci este obligatorie oprirea (*tawaqquf*). Autorul spune că nu cunoaște un exemplu autentic pentru această situație.

A doua categorie: două dovezi specifice

Și aceasta are patru situații.

1. Pot fi armonizate

Este obligatoriu să fie armonizate.

Jābir relatează, în descrierea Ḥajj-ului Profetului ﷺ, că acesta a făcut rugăciunea zuhr în ziua sacrificiului la Makkah.[54] Ibn 'Umar relatează că a făcut-o la Minā.[55]

Autorul armonizează cele două relatări spunând că Profetul ﷺ a făcut-o la Makkah, iar când a ajuns la Minā a repetat-o împreună cu Companionii aflați acolo.

[54] Muslim, nr. 1218, în relatarea lungă a lui Jābir despre Ḥajj.

[55] Al-Bukhārī, nr. 1653; Muslim, nr. 1309 și 1308, conform referințelor date în sursă.

2. Nu pot fi armonizate, iar cronologia este cunoscută

A doua dovadă o abrogă pe prima.

Autorul dă, potrivit uneia dintre opinii, exemplul dintre Al-Aḥzāb 33:50, unde Allah îi menționează Profetului ﷺ femeile care îi erau permise, și Al-Aḥzāb 33:52:

„După aceasta nu îți mai sunt permise alte femei și nici să le schimbi pe soțiile tale cu altele, chiar dacă frumusețea lor te-ar încânta...”

Pe această opinie, al doilea verset îl abrogă pe primul în aspectul respectiv.

3. Nu se poate aplica abrogarea, dar există un criteriu de preferință

Maymūnah رضى الله عنها a relatat că Profetul ﷺ s-a căsătorit cu ea în timp ce nu se află în iḥrām,[56] pe când Ibn ʿAbbās

رضى الله عنهما a relatat că s-a căsătorit cu ea în timp ce era în iḥrām.[57]

Autorul preferă relatarea lui Maymūnah, deoarece ea este persoana direct implicată în întâmplare și o cunoștea mai bine. Relatarea ei este, de asemenea, sprijinită de Abū Rāfiʿ, care a spus că Profetul ﷺ s-a căsătorit cu ea când era în afara iḥrām-ului și că el fusese mesager între cei doi.[58]

[56] Muslim, nr. 1411.

[57] Al-Bukhārī, nr. 5114; Muslim, nr. 1410.

[58] Ibn Ḥibbān, nr. 1272; Aḥmad, 6/392; at-Tirmidhī, nr. 841.

Sursa menționează că at-Tirmidhī îl numește ḥasan și că al-Albānī îl consideră slab.

4. Nu există criteriu de preferință

Este obligatorie oprirea. Autorul spune că nu cunoaște un exemplu autentic.

A treia categorie: o dovadă generală și una specifică

Dovada generală este particularizată prin cea specifică.

Exemplu: Profetul ﷺ a spus:

„Pentru ceea ce este udat de cer este o zecime.”[59]

Și a spus:

„Nu există zakāh pentru mai puțin de cinci *awsaq*.”[60]

A doua relatare particularizează prima, astfel că zakāh-ul nu devine obligatoriu decât de la pragul de cinci awsaq.

[59] Referința a fost menționată anterior în sursă: al-Bukhārī, nr. 1483.

[60] Al-Bukhārī, nr. 1484; Muslim, nr. 979.

A patra categorie: fiecare text este general dintr-un punct de vedere și specific din altul

Aceasta are trei situații.

1. Există o dovadă care indică particularizarea unuia prin celălalt

Allah spune despre femeia al cărei soț a murit:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّذِينَ يَتُوفُونَ مِنْكُمْ وَيُذِرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ
أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ﴾

„Aceia dintre voi care mor și lasă soții în urmă, acestea să aștepte patru luni și zece zile.”

(Al-Baqarah, 2:234)

Acest text este specific femeii văduve, dar general în privința celei însărcinate și a celei care nu este însărcinată.

Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَالَّتِي يُنْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ أَرَبْتُمْ
فَعِدَّتَن ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحِضْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ
أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ
أَمْرِهِ يُسْرًا﴾

„Iar pentru femeile însărcinate, termenul lor este până când își nasc sarcina.”

(At-Ṭalāq, 65:4)

Acest text este specific femeii însărcinate, dar general în privința faptului că este văduvă sau divorțată.

Relatarea lui Subay‘ah al-Aslamiyyah arată că ea a născut la câteva nopți după moartea soțului ei, iar Profetul ﷺ i-a permis să se căsătorească.[61] Prin urmare, termenul de așteptare al femeii însărcinate se încheie prin naștere, fie că este văduvă, fie că situația ei provine din altă despărțire maritală.

[61] Al-Bukhārī, nr. 5318; Muslim, nr. 1485.

2. Nu există o dovadă explicită de particularizare, dar există un criteriu de preferință

Profetul ﷺ a spus:

„Când unul dintre voi intră în moschee, să nu se așeze până nu face două rak‘ah.”[62]

Și a spus:

„Nu există rugăciune după ṣubḥ până răsare soarele și nu există rugăciune după ‘aṣr până apune soarele.”[63]

Primul text este specific rugăciunii de salutare a moscheii, dar general în privința timpului. Al doilea este specific unor intervale de timp, dar general în privința rugăciunilor.

Autorul preferă particularizarea celui de-al doilea prin primul, astfel încât rugăciunea de salutare a moscheii este permisă chiar în intervalele în care rugăciunea voluntară în general este interzisă. Motivul său este că generalitatea celui de-al doilea text a fost deja particularizată prin alte situații, precum recuperarea unei rugăciuni obligatorii și repetarea rugăciunii cu congregația, ceea ce îi slăbește caracterul general.

[62] Al-Bukhārī, nr. 444; Muslim, nr. 714.

[63] Al-Bukhārī, nr. 586; Muslim, nr. 827.

3. Nu există nici dovadă, nici criteriu de preferință

Se aplică fiecare text în situațiile în care nu se opun și se face *tawaqquf* în situația exactă în care se intersectează.

Autorul încheie această secțiune precizând că **nu poate exista o contradicție reală între textele revelației asupra aceluiași lucru într-un mod în care să fie imposibilă armonizarea, abrogarea sau preferința**. Textele nu se contrazic, iar Mesagerul ﷺ a explicat și a transmis. Aparența contradicției poate apărea numai în analiza mujtahidului, din cauza limitelor sale.

19 Ordinea și preferința dintre dovezi

Dacă dovezile menționate - Qur'ânul, Sunnah, *ijmā'*-ul și *qiyās*-ul - sunt de acord asupra unei hotărâri sau dacă una dintre ele o stabilește fără să existe o dovadă contrară, hotărârea trebuie afirmată.

Dacă dovezile par să se opună:

1. dacă pot fi armonizate, este obligatorie armonizarea;
2. dacă nu pot fi armonizate, se recurge la abrogare dacă sunt îndeplinite condițiile ei;
3. dacă abrogarea nu poate fi stabilită, se recurge la preferință (*tarjih*).

Dintre criteriile de preferință menționate de autor:

În Qur'ân și Sunnah

- textul explicit (*naṣṣ*) este preferat sensului aparent (*zāhir*);
- sensul aparent este preferat interpretării (*mu'awwal*);
- sensul exprimat direct (*maṭṭūq*) este preferat sensului dedus implicit (*mafḥūm*);
- dovada afirmativă este preferată celei negative;
- dovada care schimbă regula de bază este preferată celei care o menține, deoarece prima conține o informație suplimentară;
- generalul rămas neparticularizat este preferat celui care a suferit deja particularizare;
- relatarea care are mai multe calități de acceptare este preferată celei cu mai puține;
- persoana direct implicată în întâmplare este preferată celui care relatează din afara ei.

În *ijmā'*

Ijmā'-ul categoric (*qaṭ'i*) este preferat celui probabil (*ẓanni*).

În qiyās

Qiyās-ul evident (*jalī*) este preferat celui ascuns (*khafī*).

20 Muftī și mustaftī

Muftī-ul este cel care informează despre o hotărâre Sharī'ah.

Mustaftī-ul este cel care întreabă despre o hotărâre Sharī'ah.

Condițiile pentru emiterea unei fatwā

Dintre condițiile pentru ca emiterea unei fatwā să fie permisă:

1. Muftī-ul să cunoască hotărârea, fie cu certitudine, fie printr-o opinie predominantă. Dacă nu o cunoaște, trebuie să se oprească.

2. Să înțeleagă complet întrebarea, pentru a putea aplica hotărârea asupra realității ei. Hotărârea asupra unui lucru depinde de înțelegerea acelui lucru. Dacă sensul cuvintelor celui care întreabă este neclar, muftī-ul trebuie să ceară clarificări; dacă răspunsul depinde de detalii, trebuie să le întrebe sau să ofere răspunsul condiționat de ele.

3. Să aibă mintea liniștită, astfel încât să poată înțelege cazul și să îl raporteze la dovezile Sharī'ah. Nu emite fatwā în timp ce gândirea îi este ocupată de mânie, îngrijorare, plictiseală sau alte stări asemănătoare.

Autorul oferă exemplul unei moșteniri: dacă un om moare lăsând o fiică, un frate și un unchi patern deplin, trebuie clarificat ce fel de frate este. Dacă este frate numai din mamă, nu primește nimic, iar ceea ce rămâne după partea fiicei îi revine unchiului. Dacă este frate din altă linie decât cea exclusiv maternă, el primește restul după partea fiicei, iar unchiul nu primește nimic.

Când devine obligatoriu răspunsul prin fatwā

Dintre condiții:

1. Chestiunea să se fi produs efectiv. Dacă este pur ipotetică, răspunsul nu este obligatoriu din lipsă de necesitate. Excepție: dacă întrebarea este pusă pentru învățare, atunci nu este permisă ascunderea științei și trebuie răspuns în măsura posibilului.

2. Să nu fie cunoscut că cel care întreabă urmărește un scop rău, precum încăpățânarea, vânătoria de concesi, punerea opiniilor savanților una împotriva alteia sau alte scopuri asemănătoare. În acest caz, emiterea fatwā-ului nu este obligatorie.

3. Răspunsul să nu producă un rău mai mare decât cel pe care încearcă să îl îndepărteze. Dacă ar produce un rău mai mare, este obligatorie reținerea de la răspuns, pentru a respinge răul mai mare prin suportarea celui mai mic.

Ce îi revine mustafti-ului

Textul-sursă spune aici că mustafti-ului „îi revin două lucruri”, însă enumeră în continuare **patru** puncte. Am păstrat enumerarea completă a autorului.

1. Să urmărească adevărul și aplicarea lui, nu vânătoria de concesi, încercarea de a-l încurca pe mufti sau alte scopuri greșite.

2. Să întrebe numai pe cineva despre care știe sau consideră cu mare probabilitate că este calificat pentru fatwā. Este recomandat să aleagă pe cel mai demn de încredere prin știință și evlavie; unii savanți au spus că acest lucru este obligatoriu.

3. Să își descrie situația sincer și precis. Autorul amintește întrebarea celor care călătoreau pe mare și aveau puțină apă dulce: dacă ar fi folosit-o pentru wuḍū', ar fi rămas fără apă de băut; de aceea au întrebat despre folosirea apei mării.

4. Să fie atent la răspunsul mufti-ului, astfel încât să nu plece până când nu l-a înțeles complet.

21 Ijtihād

Definiția sa

Lingvistic, *ijtihād* înseamnă depunerea efortului pentru a ajunge la un lucru dificil.

Tehnic, este: **depunerea efortului pentru a cunoaște o hotărâre Shari‘ah.**

Mujtahidul este cel care depune acest efort.

Condițiile ijtihād-ului

Dintre condiții:

- 1. Să cunoască din dovezile Shari‘ah ceea ce îi este necesar pentru ijtihād**, precum versetele și ḥadith-urile hotărârilor.
- 2. Să cunoască ceea ce ține de autenticitatea și slăbiciunea ḥadith-ului**, precum lanțurile de transmitere și naratorii.
- 3. Să cunoască abrogatorul și abrogatul și locurile în care există ijmā‘**, pentru a nu judeca printr-un text abrogat și pentru a nu contrazice consensul.
- 4. Să cunoască din dovezi ceea ce schimbă hotărârea prin particularizare, restricționare sau alte mecanisme similare**, pentru a nu emite o hotărâre care le contrazice.
- 5. Să cunoască din limba arabă și din uṣūl al-fiqh ceea ce ține de semnificația expresiilor**, precum generalul și specificul, absolutul și restricționatul, ambiguul și clarificatul și altele asemenea.
- 6. Să aibă capacitatea efectivă de a deduce hotărârile din dovezile lor.**

Ijtihād-ul poate fi parțial: un om poate ajunge la nivelul necesar într-un singur capitol al științei sau într-o anumită chestiune.

Ce îi revine mujtahidului

Mujtahidul trebuie să își depună efortul pentru a afla adevărul, apoi să judece potrivit concluziei la care a ajuns.

Dacă ajunge corect, are **două răsplăți**: una pentru ijtihād și una pentru atingerea adevărului, deoarece prin atingerea adevărului îl manifestă și lucrează conform lui.

Dacă greșește, are **o singură răsplată**, iar greșeala îi este iertată, potrivit cuvântului Profetului ﷺ:

„Dacă judecătorul judecă, face ijtihād și ajunge corect, are două răsplăți. Iar dacă judecă, face ijtihād și greșește, are o răsplată.”[64]

Dacă hotărârea nu i se clarifică, este obligatoriu să se oprească, iar în această situație îi este permis să urmeze pe altcineva prin *taqlīd* din necesitate.

[64] Al-Bukhārī, nr. 7352; Muslim, nr. 1716.

22 Taqlīd - Urmarea autorității altuia

Definiția sa

Lingvistic, *taqlīd* înseamnă a pune un lucru în jurul gâtului, asemenea unui colier.

Tehnic, este: **urmarea celui a cărui afirmație nu este, prin ea însăși, dovadă.**

Aceasta exclude urmarea Profetului ﷺ, urmarea oamenilor *ijmā'*-ului și urmarea Companionului - dacă se adoptă opinia că afirmația Companionului este dovadă. Urmarea acestora nu este numită *taqlīd* în sensul tehnic, deoarece este urmarea unei dovezi, chiar dacă termenul poate fi folosit uneori într-un sens larg sau figurat.

Situațiile în care se recurge la *taqlīd*

Taqlīd-ul are două situații principale:

1. Omul de rând care nu poate afla singur hotărârea

Obligația lui este să urmeze un savant, pe baza cuvântului lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِيْ اِلَيْهِمْ فَسَلُّوْا
اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ﴾

„Întrebați-i pe oamenii cunoașterii dacă nu știți.”

(An-Naḥl, 16:43)

El îl urmează pe cel mai bun pe care îl găsește în știință și evlavie; dacă doi sunt egali în aprecierea lui, poate alege între ei.

2. Mujtahidul confruntat cu o chestiune urgentă

Dacă apare o chestiune care necesită o hotărâre imediată și nu are posibilitatea să o cerceteze, îi este permis să recurgă atunci la taqlid.

Unii au condiționat ca taqlid-ul să nu fie într-o chestiune dintre fundamentele religiei care trebuie crezute cu certitudine, argumentând că în credință este necesară convingerea fermă, iar taqlid-ul produce numai probabilitate. Autorul consideră însă că această condiție nu este corectă, invocând generalitatea versetului:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

„Întrebați-i pe oamenii cunoașterii dacă nu știți.”

(An-Nahl, 16:43)

Versetul apare chiar în contextul afirmării mesajului profetic, care ține de fundamentele religiei. În plus, omul de rând nu este capabil să cunoască adevărul prin dovezile lui în mod independent; iar dacă acest lucru îi este imposibil, nu îi rămâne decât să întrebe și să urmeze, potrivit și cuvântului lui Allah:

Textul arab al versetului integral

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنِفِقُوا خَيْرًا
لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ﴾

„Temeți-vă de Allah atâc cât puteți.”

(At-Taghābun, 64:16)

Tipurile de taqlīd

Taqlīd-ul este de două feluri: **general** și **specific**.

1. Taqlīd general

Înseamnă ca o persoană să se oblige să urmeze un anumit madhhab, luând atâc concesiile, cât și hotărârile sale stricte în toate treburile religiei.

Savanții au avut opinii diferite: unii au relatat că este obligatoriu, argumentând că ijtihād-ul a devenit inaccesibil pentru cei de mai târziu; alții au spus că este interzis din cauza obligației absolute de a urma pe cineva în afară de Profetul ﷺ.

Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah spune, în sensul citat de autor, că a obliga ascultarea unei alte persoane decât Profetul ﷺ în fiecare poruncă și interdicție contrazice ijmā‘-ul, iar în privința simplei permisiuni a unei asemenea legări absolute există de asemenea o problemă.[65]

El mai spune că dacă o persoană s-a obligat față de un anumit madhhab, apoi îl contrazice fără să urmeze fatwā-ul altui savant,

fără o dovadă care să justifice contrariul și fără un motiv Sharī'ah, atunci își urmează dorința și face un lucru interzis fără scuză.

În schimb, dacă i se clarifică faptul că o altă opinie este mai puternică - fie prin dovezi detaliate, dacă este capabil să le înțeleagă, fie pentru că vede că unul dintre savanți este mai cunoscător și mai temător de Allah în acea chestiune - atunci îi este permis, ba chiar îi poate fi obligatoriu, să treacă de la o opinie la alta. Autorul menționează că Imām Aḥmad a afirmat aceasta.

[65] Ibn Taymiyyah, *al-Fatāwā al-Kubrā*, 4/625.

2. Taqlīd specific

Înseamnă urmarea unei anumite opinii într-o anumită chestiune. Acest lucru este permis celui care nu poate ajunge la adevăr prin ijtihād, fie pentru că este realmente incapabil, fie pentru că ar putea numai cu o dificultate foarte mare.

Fatwā-ul celui care face taqlīd

Allah spune:

Textul arab al versetului integral

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ فَسَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

„Întrebați-i pe oamenii cunoașterii dacă nu știți.”

(An-Naḥl, 16:43)

Oamenii cunoașterii sunt cei care dețin știință; cel care doar imită nu este dintre savanții urmați, ci urmează el însuși pe altcineva.

Abū ʿUmar ibn ʿAbd al-Barr și alții au relatat consensul că cel care face taqlīd nu este socotit dintre oamenii cunoașterii și că știința înseamnă cunoașterea adevărului prin dovada lui.

Ibn al-Qayyim aprobă aceasta și explică faptul că oamenii nu diferă asupra faptului că știința este cunoașterea dobândită prin dovadă; fără dovadă este taqlīd. Apoi el menționează trei opinii cu privire la emiterea de fatwā prin taqlīd:

1. Nu este permisă, deoarece taqlīd-ul nu este știință, iar fatwā fără știință este interzisă. Aceasta este opinia majorității învățaților hanbali menționați de el și a majorității shāfi'īților.

2. Este permisă în ceea ce privește propria persoană, dar nu este permis ca omul să imite pe altcineva pentru a emite apoi fatwā altora.

3. Este permisă când există nevoie și nu există un savant mujtahid disponibil. Ibn al-Qayyim consideră aceasta cea mai corectă dintre opinii și spune că pe ea se bazează practica.[66]

[66] Ibn al-Qayyim, *I'lām al-Muwaqqi'în*, 1/7.

23 Încheierea autorului

Prin aceasta se încheie ceea ce autorul a dorit să scrie în această scurtă notă. El Îl roagă pe Allah să îi inspire călăuzirea corectă în cuvânt și faptă și să încununeze faptele cu reușită. Allah este Darnic și Generos.

Fie ca Allah să trimită binecuvântări și pace asupra Profetului nostru Muḥammad și asupra familiei sale.

24 Referințele autorului

1. *Al-Qāmūs al-Muḥīṭ* - al-Firūzābādī.
2. *Al-Kawkab al-Munīr, Sharḥ Mukhtaṣar at-Taḥrīr* - al-Futūḥī.
3. *Minḥāj al-Uṣūl* și comentariul său - textul lui al-Bayḍāwī; autorul spune că identitatea comentatorului îi este necunoscută.
4. *Sharḥ Jam‘ al-Jawāmi‘* și *Hāshiyah* - comentariul lui al-Maḥallī și adnotările lui al-Bannānī.
5. *Rawḍat an-Nāẓir* și comentariul ei - textul lui al-Muwaffaq Ibn Qudāmāh și comentariul lui ‘Abd al-Qādir ibn Badrān.
6. *Ḥuṣūl al-Ma‘mūl min ‘Ilm al-Uṣūl* - Muḥammad Ṣiddīq.
7. *Al-Madkhal ilā Madhhab Aḥmad ibn Ḥanbal* - ‘Abd al-Qādir ibn Badrān.
8. *Irshād al-Fuḥūl ilā Taḥqīq al-Ḥaqq min ‘Ilm al-Uṣūl* - ash-Shawkānī.
9. *Fatāwā Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah* - colecția lui ‘Abd ar-Raḥmān ibn Qāsim.
10. *Al-Musawwadah fī Uṣūl al-Fiqh* - Shaykh al-Islām Ibn Taymiyyah, tatăl său și bunicul său.
11. *Zād al-Ma‘ād* - Ibn al-Qayyim.
12. *I‘lām al-Muwaqqi‘in* - Ibn al-Qayyim.

25 Întrebări de recapitulare

Uṣūl al-fiqh

1.
  - Definește *uṣūl al-fiqh* considerând separat cele două cuvinte care alcătuiesc expresia.
  - Explică sensul lingvistic și sensul tehnic al *fiqh*-ului, arătând elementele pe care definiția le exclude.
2.
  - Definește *uṣūl al-fiqh* ca nume al acestei discipline și explică definiția.
3.
  - Care este folosul științei uṣūl al-fiqh?
  - Cine a fost primul care a adunat-o ca disciplină independentă?

Hotărârile

4.
  - Definește *aḥkām* lingvistic și tehnic și explică definiția.
  - Care sunt cele cinci hotărâri *taklīfiyyah*?
  - Definește fiecare dintre ele și arată elementele pe care definiția le exclude.
  - Ce sunt hotărârile *wadʿiyyah*?
  - Definește categoriile menționate dintre ele și dă exemple.
  - Care este hotărârea privind săvârșirea unei forme invalide de adorare, a unui contract invalid sau a unei condiții invalide și care este dovada?
  - În ce două situații se face diferență între *fāsid* și *bāṭil*?

Cunoașterea

5.
  - Ce este cunoașterea (*ʿilm*)? Dă un exemplu și arată elementele pe care definiția le exclude.

- Care este diferența dintre ignoranța simplă și ignoranța compusă? Dă câte un exemplu care să clarifice diferența.
- Ce este *ẓann* și care este diferența dintre acesta, *shakk* și *wahm*?
- Menționează categoriile cunoașterii și dă un exemplu pentru fiecare.

Discursul (*kalām*)

6.

- Definește *kalām* lingvistic și tehnic și explică din câte elemente poate fi alcătuit cel puțin, cu exemple.
- Ce este un cuvânt și în câte categorii se împarte?
- Care sunt tipurile de substantiv? Dă exemple.
- Definește verbul și menționează categoriile lui cu exemple.
- Menționează sensurile pe care le cunoști pentru următoarele particule, cu exemple: *wāw*, *fā*, prepoziția *lām* și *‘alā*.

Categoriile discursului

7.

- Definește *khābar* și *inshā’*.
- Menționează categoriile *khābar*-ului în funcție de ceea ce este relatat, cu exemple.
- Discursul poate fi *khābar* și *inshā’* din două perspective și poate veni sub forma unuia cu sensul celuilalt. Dă exemple pentru fiecare și explică-le.

Ḥaqīqah și majāz

8.

- Menționează categoriile discursului din perspectiva utilizării lui, definind fiecare categorie și arătând elementele pe care definiția le exclude.
- În câte categorii se împarte *ḥaqīqah*?
- Care este folosul cunoașterii acestor categorii?
- Care este condiția pentru a purta un cuvânt asupra sensului său figurat și care este condiția folosirii lui în sens figurat?

9.

- Care este diferența dintre *majāz mursal* și *majāz ‘aqlī*? Dă un exemplu care clarifică diferența.
- De ce este discutată ḥaḳīqah și majāz în uṣūl al-fiqh?

Porunca

10.

- Definește porunca (*amr*) și arată elementele pe care definiția le exclude.
- Care sunt formele poruncii? Dă exemple. Poate fi înțeleasă cererea unei acțiuni și fără aceste forme?
- Ce implică forma poruncii atunci când este folosită fără un indiciu care să o modifice? Menționează dovada și explică modul de argumentare.
- Poate ieși porunca din aceste sensuri? Explică prin dovezi.

11.

- Dacă îndeplinirea unei porunci depinde de un anumit lucru, care este hotărârea acelui lucru? Dă un exemplu.

Interdicția

12.

- Definește interdicția (*nahy*) și arată elementele pe care definiția le exclude.
- Poate fi înțeleasă cererea de abținere și prin alte formule decât formula specifică interdicției? Prin ce mijloace?
- Ce implică formula interdicției?

13.

- Menționează regula madhhab-ului cu privire la un act interzis: când este el invalid?
- Poate ieși interdicția din sensul de interdicere? Dă exemple.

Cine intră sub poruncă și interdicție

14.

- Cine este *mukallaḥ*?

- Este necredinciosul vizat de obligațiile și interdicțiile Sharī'ah?
Dacă îndeplinește o faptă poruncită în starea de necredință, este ea validă? Care este dovada?
- Trebuie să recupereze după acceptarea Islamului ceea ce a omis în starea de necredință? Care este dovada?

Piedicile responsabilității religioase

15.

- Care sunt piedicile responsabilității (*mawāni' at-taklīf*) și care este dovada lor?
- Se aplică aceste piedici și drepturilor oamenilor?

Generalul (*'āmm*)

16.

- Definește 'āmm lingvistic și tehnic și arată elementele pe care definiția le exclude.
- Care sunt formulele generalității? Dă exemple.
- Un substantiv definit prin articolul *al-* implică întotdeauna generalitatea sau există detalii? Explică prin exemple.
- Care este regula aplicării textului general?
- Dacă un text general a fost revelat din cauza unei situații particulare, hotărârea se limitează la acea situație sau se aplică generalității expresiei? Explică și dă exemple.

Specificul (*khāṣṣ*)

17.

- Definește *khāṣṣ* lingvistic și tehnic și dă un exemplu.
- Ce este *takhṣīṣ* și care sunt tipurile dovezilor prin care se face?
- Ce este excepția (*istithnā'*)? Menționează condițiile ei, divergența de opinie și opinia preferată împreună cu dovada.
- Ce se înțelege prin condiția (*shart*) care particularizează textul?
- Ce este atributul (*ṣifah*) particularizator? Dă exemple.

18.

- Care sunt particularizatorii separați (*mukhaṣṣiṣāt munfaṣilah*)?
- Care este argumentul celor care nu consideră particularizarea prin simț și rațiune drept o adevărată particularizare?

- Poate Qur'ânul să fie particularizat prin Sunnah și Sunnah prin Qur'ân? Dă exemple.
- Dă un exemplu de particularizare a Qur'ânului prin *ijmā'* și unul de particularizare a Sunnah prin *qiyās*.

Absolutul și restricționatul

19.

- Ce este *muṭlaq* și care sunt elementele pe care definiția le exclude?
- Definește *muqayyad*.
- Dacă vin două texte, unul absolut și unul restricționat, cum se procedează? Dă exemple.

Ambiguul și clarificatul

20.

- Definește *mujmal* lingvistic și tehnic și dă un exemplu.
- Ce este *mubayyan*, prin ce se realizează clarificarea și care sunt exemplele?

Sensul aparent și interpretarea

21.

- Ce este *ẓāhir* lingvistic și tehnic și care sunt elementele pe care definiția le exclude?
- Care este regula aplicării sensului aparent?
- Ce este *mu'awwal*?
- În câte categorii se împarte *ta'wīl*? Dă exemple.

Abrogarea

22.

- Definește *naskh* lingvistic și tehnic și arată elementele pe care definiția le exclude.
- Ce nu poate fi abrogat și de ce?
- Care sunt condițiile abrogării?

23.

- Menționează categoriile abrogării în funcție de textul abrogat și în funcție de dovada abrogatoare, cu exemple pentru fiecare.

- Care sunt înțelepciunile abrogării?
- Care este dovada posibilității sale raționale și a producerii sale în Sharī‘ah?

Relatările

24.

- Definește *khavar* lingvistic și tehnic în acest capitol.
- Menționează tipurile faptelor Profetului ﷺ, explicând hotărârea fiecăruia și dând exemple.
- Care este hotărârea aprobării (*taqrīr*) Profetului ﷺ?
- Dacă un lucru s-a întâmplat în vremea lui, dar el nu a știut despre el, care este hotărârea și care este dovada?

25.

- Menționează categoriile relatării în funcție de persoana căreia îi este atribuită și în funcție de căile sale de transmitere.
- Cine este Companionul și este afirmația lui dovadă?
- Sunt relatările *āḥād* dovadă?
- Ce înseamnă primirea (*taḥammul*) și transmiterea (*adā‘*) ḥadith-ului, care sunt formulele de transmitere și ce este *ijāzah*?

Ijmā‘

26.

- Definește *ijmā‘* lingvistic și tehnic și arată elementele pe care definiția le exclude.
- Este *ijmā‘*-ul dovadă? Care este dovada?
- Care sunt tipurile de *ijmā‘*?
- Care este acel *ijmā‘* a cărui contrazicere îl face necredincios pe cel care o face, conform formulării autorului?
- Care este opinia preferată privind posibilitatea stabilirii *ijmā‘*-ului probabil?
- Menționează condițiile *ijmā‘*-ului. Este necesară trecerea generației celor care au ajuns la consens? Care este dovada?

Qiyās

27.

- Definește *qiyās* lingvistic și tehnic și explică definiția.

- Care sunt stâlpii qiyās-ului?
- Este qiyās-ul o dovadă Shari‘ah și care sunt dovezile pentru aceasta?

28.

- Care sunt condițiile qiyās-ului? Dă câte un exemplu de qiyās invalid prin lipsa fiecărei condiții.
- Menționează categoriile qiyās-ului și dă exemple.
- Definește *qiyās ash-shabah* și *qiyās al-‘aks* și dă exemple pentru fiecare.

Ta‘ārud

29.

- Ce este *ta‘ārud*?
- Care sunt categoriile lui și câte situații are fiecare? Dă exemple.

Ordinea dintre dovezi

30.

- Dacă dovezile par să se opună, care este ordinea de lucru?
- Ce criterii de preferință se folosesc între textele Qur‘ānului și Sunnah, între formele de *ijmā‘* și între formele de qiyās?

Mufti și mustafti

31.

- Cine este mufti-ul și cine este mustafti-ul?
- Care sunt condițiile pentru ca fatwā să fie permisă și condițiile pentru ca răspunsul să devină obligatoriu?
- Ce îi revine mustafti-ului și ce este recomandat pentru el?

Ijtihād

32.

- Definește *ijtihād* lingvistic și tehnic. Cine este mujtahidul?
- Menționează condițiile ijtihād-ului. Poate ijtihād-ul să fie parțial?
- Care este hotărârea greșelii mujtahidului?

Taqlīd

33.

- Definește *taqlīd* lingvistic și tehnic.
- Care sunt situațiile în care se recurge la taqlīd?
- Este o condiție pentru permisiunea taqlīd-ului ca problema să fie numai dintre ramurile religiei și nu dintre fundamentele ei?
De ce?
- Care este opinia preferată de autor și care este dovada ei?

34.

- Menționează tipurile de taqlīd și hotărârea fiecăruia.
- Este cel care face taqlīd socotit savant?
- Care este hotărârea fatwā-ului emis prin taqlīd?

Al-Uşûl min ‘Ilm al-Uşûl

Bazele științei uşûl al-fiqh

Introducere în principiile jurisprudenței islamice:
dovezile, regulile de interpretare și noțiunile de bază ale
uşûl al-fiqh.

Autor: Muḥammad ibn Şālih al-‘Uthaymīn

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro